

Kiégő lelkipásztor

Mi indítja el Isten embereit ellenállhatatlan módon a szolgálat útján, és mi téríti le a pályaelhagyó lelkészeket manapság a keskeny és rögös útról?

4. oldal

Pályaelhagyó lelkipásztor

Lelkésznek lenni nehéz feladat. Miért lesz lelkipásztor valaki? Mert szülők, rokonok, esetleg lelkész-rokonok, jó alapanyagot látnak az illetőben?

5. oldal

Nagyon elfáradtunk!

Orbán Viktor miniszterelnök meghívására érkezett Magyarországra Jusszef Abszi (I. József) melkita görög-katolikus pátriárka és kísérete.

14. oldal

HARANGSZÓ

A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETI LAPJA • 2019. ÁPRILIS • 30. évf. 7-8. szám • Ára 3 lej

Együtt a hatékony református kommunikációról

A hatékony kommunikációval kapcsolatos, tanulságos előadást hallhattak kitűnő közösegépítő programok kíséretében mindazok, akik elértek a Kárpát-medencei református sajtósok találkozója Budapestre, az Expo Congress Hotelbe. Tanácskoztak a 10 éves egységes Magyar Református Egyház évfordulós programjairól és a nyári Csillagpont Ifjúsági Találkozóról. Királyhágómellék Rác Ervin szatmári lelkipásztor és sajtóreferens képviselte.

12. oldal

Húsvéti örömhír az álhírek forgatagában

Fake news, álhír, manipuláció, hazugság. A valóságot megmutató igazság soha nem látott mértékben veszíti el a tekintélyét a világban. A személyes véleményhez való jogon túl lépve ma már a személyes igazság és a személyes valóság világát éljük. Az individuális ember már nem személyes szabadságában szemléli a világot, hanem a média és a virtuális tér egy személyre szabott buborékot von az emberek köré. Az internet végtelenségében, a facebook oldalak célzatosságában, a sok száz televíziós és rádiós csatorna között a modern ember végtelenül magányos. A magányos ember pedig becsapható, megvezethető. „Érted-e, amit olvasol?” – kérdi

Fülöp apostol az etióp főembert, aki Isten közöttünk való megjelenésének titkát igyekszik megtalálni (Apostolok Cselekedetei 8,30). „Hogy érthetném, ha valaki meg nem magyarázza!” – válaszolja az etióp főember. Sok minden van ebben a válaszban! Benne van nem csak az egyetlen Igazság keresése, az Isten akaratának teljes megismerése utáni sóvárgás, de benne van a közösség utáni vágyakozás is. A modernitás a hírek, igazságok és valóságok örült zsvájával veszi körbe a hírárdtba belefúló magányos embert. Istennek a húsvéti örvendezésben élő keresztény gyermekei az egyház közösségében védve vannak. Vizsgáljátok meg a híreket!

A hazudozó sajtó nyomában

Eddig még nem írtak így Németországban. Szokatlan hangvételű, erősen kritikus tartalmú cikk jelent meg az egyik német protestáns web-magazinban ezzel a címmel: „A média egyoldalúan tudósított a menekültekről”.

A mainzi egyetem kutatócsoportja, mely Marcus Maurer kommunikációtudományi szakember vezetésével folytatott összehasonlító kutatást 2015 május–2016 január közötti időszak sajtóanyagai között, eredményeit most publikálta „Auf den Spuren der Lügenpresse”/ „A hazudozó sajtó nyomában” címmel.

7. oldal

www.facebook.com/harangszo

Süllyedő hajóban

„Történt egy napon, hogy Jézus tanítványival együtt hajóra szállt, és így szólt hozzájuk: Menjünk át a tó túlsó partjára! És elindultak. Miközben hajóztak, ő elaludt. Ekkor szélvihar csapott le a tóra, és a hajó kezdett vízzel megtelni, úgyhogy nagy veszélyben voltak. Odamentek hozzá, felébresztették, és így szóltak: Mester, Mester, elveszünk! Ő pedig felkelt, ráparancsolt a szélre és a hullámokra, mire azok lecsillapodtak, és csendesség lett. Ekkor ezt kérdezte tőlük: Hol van a ti hitek? Ők pedig megrettenve és csodálkozva mondogatták egymásnak: Hát ki ez, hogy a szeleknek és a víznek is parancsol, és azok engedelmeskednek neki?” Lukács 8,22-25

A tanítványok süllyedő hajóban vannak. Hadd emlékezzünk arra, hogy ki parancsolta meg, hogy hajóba szálljanak, és menjenek a túlsó partra. Hát nem Jézus? Ha Jézus ilyen parancsot adott, akkor beleviszi őket a viharba? Megengedi Jézus a vihart, a próbatételt, a nyomorúságot, a betegséget? Megengedheti. Nagyon sok testvérünk életében is ott voltak már a próbatételek, a betegségek, a nyomorúságok, de igaz, amit Pál apostol a Rómabeliekhez írt levélben olyan csodálatos hitvallástételként fogalmazott meg: tudjuk, hogy azoknak, akik Istent szeretik, azoknak minden javukra van.

Amikor benne vagyunk a bajban, a nyomorúságban, az egyáltalán nem tetszik. Senki nem tetszik, ezzel egyetértünk. Senki nem szeretné, hogy baj, nyomorúság jöjjön rá.

Jézus a hajóban van, és ez itt a fordulópont. Ha Jézus közel van, ha Jézus ott van – és ezekben az ellentétekben csodálatos üzenet bomlik ki. Tombol kint a vihar, a szelek korbácsolják a hullámokat, ezek már be-, és átcsapnak a hajóba, illetve a hajón keresztül. Kezd megtelni a hajó. Nem tudjuk meddig ér már a víz? Bokáig, térdig, vagy még feljebb? Nem tudjuk, a tanítványok lába alatt mennyi víz lehetett, amikor végül is odamentek Jézushoz, aki valamin fekszik, alszik? Miközben kint vihar van, Jézus csendesen pihen, Jézus csendesen alszik. Őt a tomboló vihar sem zavarja.

A következő ellentét: akik a halálfélelem közelébe kerülnek, és azt hiszik, hogy elvesznek, rádöbbennek, hogy ott van a Megmentő a hajóban. Ami jó még itt, hogy együtt mennek, és együtt ébresztgetik, költögetik Jézust. Egy csodálatos üzenet van ebben is a sorok között megfogalmazva: a gyülekezetnek templomba jövő, kicsiny töredéke, akik itt vagyunk az anyaszentegyház hajójában a mi Megmentőnket ébresztgetni, költögetni, Hozzá segítségért fordulni, mi is együtt jöhetünk Hozzá. Együtt jönni jó! – Tudok én

otthon is imádkozni – mondják sokan. De milyen jó együtt menni Jézushoz, a nyomorúságban is együtt fohászokdni!

Ott van a Szabadító, a Megmentő a hajóban, és jó Hozzá eljutni!

Egy következő kérdést hadd fogalmazzak meg! Azt olvastuk itt az Igéből, hogy odamentek Hozzá. Ez egy döntő, fontos lépés, ezt nem szabad nekünk sem megspórolni, hogy Jézushoz menjünk. Hadd kérdezzem meg: meddig mentél, meddig jutottál? A templomig, a megszokott helyedig? Vagy már Jézusig is eljutottál? Eljutottál-e Őhöz? Amikor azt tudod mondani: Uram, Jézus, könyörüld az én összetört, beteg életemen, az én nyomorult családomon, az én ilyen-olyan vészhelyzetben lévő életemen!

A következő üzenet az, hogy Jézus most nem tart egy nagy beszédet, nem mond egy nagy prédikációt a tanítványoknak. Jézus, még mielőtt bármit is mondana a kétségbeesett, halálfélelemben esett tanítványoknak, Ő szól és parancsol a szeleknek, a hullámoknak, és nagy csend lett. Egy másik bibliafordítás szerint: nagy csend támadt. Mert ezt Ő támasztja, Ő teremti. A teremtő Isten cselekszik itt.

A legvégén azt kérdik, hogy kicsoda Ő, hogy rendelkezik még a szelekkel és a vízzel is, és azoknak parancsol, és azok engedelmeskednek neki? Kicsoda Ő? Ez egy döntő kérdés, hogy kicsoda Jézus? Kicsoda Jézus már a te életedben? Valóban a te Megmentőd, a te Szabadítőd lett már? Őhöz jöhetünk, együtt ébreszthetjük Őt.

Az Ige így folytatódik: Ő pedig felkelt. Nem korholja őket, nem mond semmit, hanem segít. Ilyen egyszerűen cselekszik ma is: aki Hozzá jön, azon Ő segít. Aki Hozzá fordul, azt Ő nem veti el.

Ő adta ki a parancsot, hogy a túlsó partra menjenek, és Ő az, aki oda is vezeti őket. Ha Ő kiadja a parancsot, hogy életünk folyamán egy-egy bizonyos cél felé menjünk, haladjunk, akkor Neki gondja lesz arra, hogy ezen az úton végig el is vezessen minket. Nem hagy bennünket cserben, nem hagy bennünket magunkra.

Látszólag a süllyedő hajóban magunkra maradtak, vagy mégsem? Látszólag úgy tűnhet, életünk egyes szakaszaiban, hogy magunkra maradtunk, vagy mégsem? Kínos percek, kínos órák, nehéz napok, nehéz esztendő, kinek, hogy van ez az életében, de akik Jézushoz fordulnak, azok megtapasztalják az Ő segítségét, és ebben nem kell kételkedni. Azt látjuk, hogy a Megmentő mellett mondják azt, hogy elveszünk. Amikor halljuk a feltámadásról szóló ígét például, azt is halljuk: mindenkinek meg kell halni, jön a pusztulás, minden odavész – mondják sokan. És a feltámadás, és az új élet, az örök élet reménysége? Annak a reménysége, amit Ő nekünk elkészített? Mintha sokszor nem is Igét hallgattunk volna! Akkor már nem termi meg a mag a gyümölcsét?

Hogyan jajveszékélhettek ott a bajok, a nyomorúságok tetőfokán? Nem tudhatjuk. De milyen jó hallani - szinte ott vagyunk a történetben – azt, ahogyan a tanítványokról ilyen kettős módon írja le az evangélista: megrettennek és csodálkoztak. Csodálkoznak azon, hogy Jézus szavára a habok és a szél is engednek, de ugyanakkor megrettennek és félnek is. Olyan isteni hatalmával szembesülnek, amilyenel ritkán találkozhattak!

Ahogy Jézus csendet parancsolt a szeleknek és a hullámoknak, Ő ne tudná lecsendesíteni sokszor háborgó szívünket? Neki hatalma van erre is!

Miután már csend lett, és Jézus lecsendesítette a szeleket, a tengert és a habokat, akkor következik a tanítványok szívének a lecsendesítése. Ez a történet nem zárul le azzal, hogy nagy csend lett ott körülöttük, hanem nagy csend lett bennük is. Nem kívánok kevesebbet, de ezt kívánom mindazoknak, akik hallották az Igét, hogy ne elsősorban csak körülöttünk, ne csak életünk harcai és vívódásai közepette legyen ott az Ő gondviselő szeretete, és tudjon Ő csendet teremteni, hanem belül a szívünkben is Ő legyen a Békesség Fejedelme, a csendességet hozó Úr, adja meg ezt mindnyájunknak!

Keresztelő János – egy figyelemreméltó próféta

„Bizony mondom néktek: az asszonyoktól szülöttek között nem támadott nagyobb Keresztelő Jánosnál, de aki a legkisebb a mennyeknek országában, nagyobb nálánál.”
Máté 11,11

Keresztelő János nagyobb minden ószövetségi prófétánál. Oly magasan áll, hogy Jézus így nyilatkozott róla: „Az asszonyoktól szülöttek között nem támadott nagyobb Keresztelő Jánosnál.”

Egy ószövetségi próféta se találkozott Jézus Krisztussal. Ezért olyan egyedülálló az ő próféta elhívásuk. Mintha árnyékban állva néznék az Úr Jézus Krisztust, és úgy tesznek róla bizonyosságot. Ézsaiás is így prófétál az Úr szenvedő szolgájáról. Mégis, amikor ezeket a bizonyágtételeket olvassuk, úgy tűnik nekünk, mintha szemtanúk lennénk. Ézsaiás csak mintegy a távolból láthatta Jézust, ezért képekben beszél Jézusról. Azt mondja róla, hogy nem lármáz az utcákon (Ézs 42), vagyis kedves a hangja, amikor az emberekkel beszél. Ő a pogányok világossága (Ézs 49). Ő, az Úr Szolgája hozza az üdvösséget (Ézs 50). Az Úr szenvedő Szolgája feláldozza magát a népért (Ézs 53).

FIGYELEMRE MÉLTÓ EMBER

Keresztelő János figyelemre méltó ember. Azok az emberek, akik a körülmételesekor jelen voltak, feltették a kérdést: Vajon mi lesz e gyermekből? Lehet, hogy éltek még, amikor Keresztelő János prédikálni kezdett s lehet, hogy eszükbe jutott a kérdés és arra gondoltak: Íme, ezzé vált a gyermek! Próféta lett! És még milyen próféta! Megtérésre hívó prédikációira megremegtek az emberi szívek és elveszítették lelki egyensúlyukat a kegyes zsidók.

Keresztelő János a mennyországról, a mennyi királyságról beszélt. Olyan erővel prédikált, olyan erővel rendelkezett, mint Illés annak idején. És ő is az ítéletet hirdette azok számára, akik nem térnek meg. Nagy alázattal tette ezt. Jézusra mutatott, aki erősebb, hatalmasabb nála (Mt 3). Azonban egészen másképpen történt, mint ahogy ő gondolta. Sokat töprengett ezen a börtönben.

OLYAN MÁS!

Jézus nem olyan, mint Keresztelő János. Jézus egészen más! Jézus is megragadóan prédikált, figyelemre méltó dolgokat mondott az őt hallgatóknak. Amit Jézus mondott az ittléte alatt, azt úgy foglalthatjuk össze, mint ahogy Keresztelő János mondta: Térjete meg, mert elközelített az Istennek országát!

szenvedéseiről és az azok után való dicsőségről.” (1Pt 1,10-11).

A próféciákban szó van Jézus szenvedéseiről. Az Úr szenvedő Szolgájáról beszél Ézsaiás, de Jeremiás is szól Jézus szenvedéséről. Jézus is bizonyoságot tesz erről többször is a tanítványoknak.

Jézus azt mondja: „A Keresztelő János idejétől fogva pedig mind mostanig erőszakoskodnak a mennyek országáért, és az erőszakoskodók ragadják el azt.” (Mt 11,12). Ez a mennyország Krisztus születésével közenk jött. Jelenválóvá vált. Igaz, hogy sok ellensége van ennek az országnak, és sokan ki akarják zárni az életükből. Az emberek ellenségesen viszonyulnak Isten országához, de annak igazsága akkor is megmarad.

A KÖVETŐK

Ám Jézus nem olyan dörögdelmes módon mondta, mint Keresztelő János. Jézus gyógyított, enni adott az éhezőknek, praktikus útmutatásokat adott, a vihart lecsendesítette, és amikor az írástudókkal szóba állt nem tört pálcát felettük, mint Keresztelő János. Jézus nem összetörni akarta az embereket, hanem inkább azt munkálta a szívükben a szelíd, gyengéd beszédeivel, hogy megtérjenek.

Keresztelő Jánost börtönbe vetik. János elküldi két tanítványát Jézushoz ezzel a kérdéssel: Te vagy-e az, aki eljövendő? Bizonyos, hogy a börtönben való szenvedések között fogalmazódik meg benne ez a kérdés. János kétségbeesett állapotában ítéletre vár. Hol késik Jézus ítélete? – gondolja. Jézus felel Jánosnak: „Menjetek el és jelentsétek Jánosnak, amiket hallotok és láttok: A vakok látnak, és a sánták járnak, a poklosok megtisztulnak, és a süketek hallanak, a halottak feltámadnak, és a szegényeknek az evangélium hirdettetik. És boldog, aki én bennem meg nem botránkozik.” (Mt 11,4-6).

Jézusnak olyan más az útja, mint ahogyan azt mi gondoljuk!

SZENVEDÉS

A próféták közül sem mindegyik látta tisztán Jézus szenvedésének a lényegét.

Péter apostol így ír később a levelében: „Amely üdvösség felől tudakozódtak a próféták, akik az irántuk való kegyelem felől jövedöltek:

Nyomozódván, hogy mely, vagy milyen időre jelenté azt ki a Krisztusnak ő bennük levő Lelke, aki eleve bizonyosságot tett a Krisztus

Azt mondhatjuk, hogy mi sokkal jobban megértjük, hogy mit jelent Jézus születése, mint Keresztelő János. Jézus mást is mond Keresztelő Jánosról. Nem csak az ő nagyságáról beszél. Azt is elmondja róla, hogy a mennyek országában a legkisebb, nagyobb nála (Mt 11,11).

Mi időben visszafelé nézünk Jézus születésére. „Mi már úgy látjuk a jászolbölcsőt, mint amit a Jézus keresztjéből ácsoltak és mi úgy látjuk a jászlat, mintha a sírja lenne Jézusnak.”

Jézus meghalni jött. Minden kétséget kizárólag Ő a legnagyobb Szenvető. A próféták keresték Jézus szavainak jelentését. János is ezért kérdezősködött, mert még ő is úgy látta Jézust, mintha fátyolon át néznék.

Mi azonban már értjük Jézus szavait. Értjük? Mi már Őt követjük. Követjük? János Jézus előtt élte életének nagy részét. A tanítványok már követték Őt. A tanítványok átadták életüket az Úr Jézus számára.

Mi áadtuk-e életünket az Úr Jézus számára? Vagy csak mondjuk? Azt könnyű mondani! De meglátszik-e az életünkön?!

János arra mutatott aki őtána fog jönni. Mi már úgy nézünk Jézusra, mint Aki előttünk megy. Nézd a megszületett Jézust! Az Ő bölcsője egy jászol! Az Ő trónja a kereszt!

A kereszténynek élete is ez! Ám Jézus azért született, hogy a mi életünket élje, átérze és elhordozza. Milyen gyötrelmes volt Jézus élete! Ő azért született meg, hogy érettünk szenvedjen.

S te néma maradnál? Nem tudsz beszélni erről a nagy szeretetről?

Kiégő, csüggedt, kiüresedett lelkipásztor

Mi indítja el Isten embereit ellenállhatatlan módon a szolgálat útján, és mi téríti le a pályaelhagyó lelkészeket manapság a keskeny és rögös útról? Honnan várhat segítséget a lelkész krízishelyzetekben?

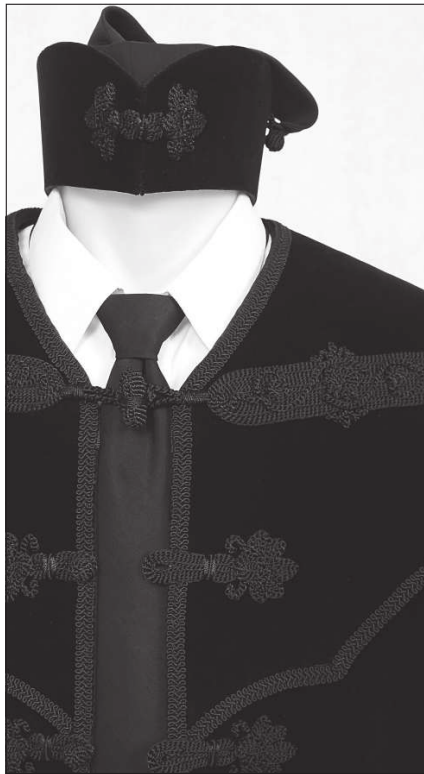
Az összetársadalmi szinten jelen levő problémák, mint például az alkoholizmus, az öngyilkosság, a válás, a depresszió és más mentális zavarok a lelkipásztorokat sem kerülik el. A teológusok egyre nagyobb hányada érkezik sérült családi közegből és nehéz anyagi háttérből, akik pedig nem lelkészi családból érkeznek, azok nem látnak bele a lelkipásztori szolgálat egyéni-családos buktatóiba. Sokan még akkor sem döbbennek rá a krízishelyzetekre, amikor annak kellős közepében találják magukat!

Hiányzik a krízishelyzetek felismerése. Legtöbbször, ha a lelkipásztorok nem bírják a terhet, vagy ha a kiégést emlegetik, az egyházi társadalom elintézi azzal a kérdéssel, hogy a válságban levő lelkésznek rossz az Istennel való kapcsolata, imádkozzon többet! A problémák feldolgozásának struktúrája nem alakult ki, az egyházban óriási az ellenállás a lelki-pszichés bajokkal szemben. Pedig az elhallgatott lelkészi problémák nemcsak egyéni vagy családi következményekkel járnak, hanem az általuk vezetett közösségekben is mély nyomot hagynak, hiszen a lelkész munkája során lelki-érzelmi-spirituális kapcsolatba kerül a reabizott nyájjal. A fegyelmi ügyekké dagadó esetek mindenkinek ártanak: lelkipásztornak, családjának, gyülekezetének és a közegethöznek egyaránt.

Alapvető baj a lelkészek időhiánya. Sok a feladat, kevés a segítség. A sok munka mellett a lelkipásztornak nem jut elég idő önmagára, családjára, lelki feltöltődésére. Nincsenek munkaköri határok. Kevés gyülekezetben van kialakítva, hogy ki miért felelős (mindenért a lelkész felel, akinek mindenhez értenie kell az adóbeváltástól az épület felújításig!). Hatékony módszer lenne a feladatok ésszerű delegálása, hogy a lelkipásztor csak azokat a feladatokat lássa el, amihez csak ő ért. A munka és a magánélet sok lelkész életében össze is folyik: nincsenek hivatali órák és szabadnapok.

A másik elemi gond az, hogy a pályakezdő lelkészek nincsenek tisztában azzal, hogy szolgálatuk folyamán milyen lelkészi kompetenciákra lesz majd szükségük a munka mezéjén. Változik az istenkép a társadalomban és a lelkészkép is változik vele együtt. Isten igéje tegnap és ma és örökké ugyanaz, de más az a hang, amelyen koronként megszólal a próféta. Mire számíton az a fiatal, aki lelkipásztori pályát választ? Mire hívja el őt Isten és mire a gyülekezet?

A lelkipásztori hivatás eddig a lelkipásztori hivatalhoz tartozó elvárások és előírások következetes betartásából állt. Manapság

azonban egyre hangsúlyosabb a személy és a személyiség szerepe (habitus). Ma az a jó lelkipásztor, aki jó szervező: egyházi összefüggések és programok lebonyolítása, csoportok létrehozása, stb. A szervezőképesség mellett elengedhetetlen kompetencia a kisuárgzó képesség, a fellépés, a kiállás. Ma már nem a tudományos és a szakmai felkészültség az elsődleges, hanem a személytől személyig kommunikáció.

Szintén nem egyértelmű a pályakezdők előtt az előbbre lépés lehetősége. Nem nagyobb fizetésre kell itt gondolni, hanem nagyobb kihívásra, az elsajátítottak szélesebb körű felhasználására, a képességek és a rátermettség kibontakoztatására, ami a pályán maradás szakmai motivációját adhatná. Nem egyértelműek a lelkészek előtt, hogy milyen kompetenciák határozzák majd meg az előbbre lépés lehetőségét.

A lelkési szolgálat központi feladatai azonban még mindig változatlanok. Legfontosabb a tanúszkodás (teológiai kompetencia). Az istentisztelet nem annyiból áll, hogy beszélünk Istenről (ezt a vallástudomány műveli), manapság már nem elég a régi igehirdetői-prédikatori megközelítés: tanúszkodni kell Krisztusról, ami az Istenről szóló beszéd reflexiója. A tanú ugyanis nemcsak beszél, hanem beszéde közben Krisztusra mutat.

Közben persze emberekről gondoskodunk (lelkigondozói és diakóniai kompetencia), ami a beteglátogatástól a vásárlás

alatti gyermekfelügyeletig sok mindent felölelhet. Ezek mellé társul az ún. interdiszciplináris kompetencia, a közéleti részvétel (pl. egyházi óvoda, iskola vagy időotthon, lelkisegély-nyújtás természeti katasztrófák idején). Tulajdonképpen minden olyan hely, ahol a lelkipásztor az egyház képviselőjében megjelenik.

A lelkipásztorok pályaelhagyása tehát már akkor elkezdődik, amikor a szükséges kompetenciák elsajátítása (egyénelőn ismerete) nélkül kezdi meg szolgálatát. A magyarországi evangélikus egyházban ennek elhárítására fogalmazták meg a lelkészi életpályamodellt, melyen keresztül az egyház közössége kifejezi, hogy megbecsüli, és a maga eszközeivel biztosítani kívánja a lelkészi szolgálat feltételeit, illetve megfogalmazza elvárásait arra nézve, hogy a lelkészi szolgálatban állók életpályájukon haladva egyre elmélyültebben töltsék be hivatásukat.

A cél az, hogy a lelkész a szolgálat során tapasztalt kihívásokkal felkészülten tudjon szembenézni, az újabb szolgálati területeken pedig az ahhoz szükséges kompetenciákkal rendelkezzen. Ennek az életpályamodellnek három alappillére van: 1) A szakmai továbbképzést biztosító képzési és minősítési rendszer (ez nálunk már 5 éve létezik); 2) A lelkész személyiségét támogató és az esetleges elakadásokban segítséget nyújtó támogató szolgálat és jelzőrendszer (csoportos szupervízió, mentori vezetés); 3) A lelkészek egzisztenciális életfeltételeit biztosító illetményrendszer (nálunk: lelkipásztori fizetési sávok).

Az erdélyi egyházi életet vizsgálva tehát mi is elmondhatjuk, hogy jó úton haladunk: a három tételből kettő már nálunk is megvalósult. A lelkipásztorok kötelező továbbképzéseken vesznek részt, amelyeket ún. kreditpontok alapján tartanak számon (5 év alatt 50 kreditpontot kell összegyűjtenie minden lelkésznek). Ezek az alkalmak a teológiai képzés mellett a lelki feltöltődést is szolgálják. Először is: a lelkész kötelezően kimozdul 2-3 napra gyülekezetéből (ami nem dől össze ez alatt az idő alatt!), és így lehetősége nyílik más lelkipásztornal találkozni (egyénelőn kapcsolatba kerülni), tapasztalatot cserélni és meglátni, hogy a szomszéd kertje sem éppen olyan zöld, mint ahogyan az messziről látszik!

A lelkészek pályaelhagyása szomorú tény, de csak ritkán a nagyobb fizetés utáni vágy vagy a megromlott erkölcs eredményezi. Megelőzhető, ha a mai lelkipásztori kihívásoknak megfelelő kompetenciákat továbbképzéseken elsajátítjuk, ha őszintén és nyíltan kezdünk el beszélni a lelkipásztori krízishelyzetekről, és ha ellenállás helyett segítséget kapunk a bajban, például önségítő vagy szupervíziós csoportokon keresztül.

Pályaelhagyó lelkipásztor

Lelkésznek lenni nehéz feladat. Sok esetben szinte már emberfeletti az elvárások. Persze, emberfeletti az az Erő is, amelyben bízva, amelyből naponta erőt merítve végezni lehet ezt a szolgálatot. Másként nem is lehet. Legalábbis hosszútávon biztosan nem.

Miért lesz lelkipásztor valaki? Mert jó példát látott; mert mások arra „kényszerítik” – szülők, rokonok, esetleg lelkész-rokonok, akik jó alapanyagot látnak az illetőben; mert valaki késztetést, elhívást érez magában a lelkipásztori szolgálatra? Amikor ezt a pályát választjuk, mindannyiunkban él egy kép arról, hogy milyenek is kellene legyünk. Aztán az egyetemi tanulmányok során ez a kép színesedik, meghúzódnak a konkrét vonalak, tervek, vázlatok, elképzelések a szolgálat részleteivel kapcsolatban. És amikor elkezdődik a felelős szolgálat egy közösségben, gyülekezetben, akkor nagyon sokszor előfordul, hogy elbizonytalanodik a lelkipásztor.

Nagyon sokat számít a család. Milyen a házastárs? Hisz a házastársam Istenben, de tényleg hisz? Érti, vagy ha nem is mindig érti, de részt vállal a küzdelemben? Ha másban nem is, de a bátorításban, a támogatásban, az ölelésben... Egyáltalán, neki részt kell ebben vennie?

Nem túlzok, ha azt mondom, hogy életet menthet, ha a házasságra készülő leendő lelkipásztorok és párjuk egészen őszintén és részletesen átbeszélik a lelkesítő szolgálattal járó feladatokat, jogokat és kötelességeket. Megfontolandó lehet egy ilyen pároknak szóló jegyes oktatói csoport létrehozása is. Ahol nem egy-két hétben, de hosszabb távon ismerkednek a párok ezzel a speciális helyzettel. Lelkész házastársának lenni nem egyszerű feladat. Itt is érvényesek a különleges elvárások. Önmagában csak a szerelem nem elég! Egymás megismerése, Istenbe vetett hit, a szolgálat iránti elköteleződés, önismeret, és mindezek tudatos alkalmazása.

A lelkesítő-gyerekek helyzete szintén nem egyszerű. Ha a házaspár egyensúlyra talált már a szolgálat és az ő saját életük között, akkor ez a gyerek(ek)nek is könnyebben mehet. De annyi válás, félresiklott élet, öngyilkosság, kiégés és pályaelhagyás lehet a rosszul felfogott szolgálat miatt.

És a rugalmas munkaidő, amit nagyon könnyű rosszul beosztani. Megérti a házastárs, a gyerek, a rokon? Ünnepen a lelkész szolgálatot végez, de ha hétköznap pihen, akkor lusta.

A szolgálat küzdelem önmagunkkal, az Istennel, a kísértésekkel, a gyülekezettel. Küzdelem a mindig visszatérő közömbösséggel. Küzdelem az elkeseredéssel, azzal a készlettel, hogy „egyszer mindenkinek jól beolvasok és elmondok a kíméletlen igazságot”. De ha meg ezt teszem, mindenki meg-

haragszik rám és az egyházra, és még annyian sem jönnek, mint eddig...

És a befektetett munka, illetve a fizetés aránya – „lelkész, és mégis a pénzen jár az esze...” – annyi minden nem a lelkész a dolga lenne, de ha nem végzi, senki nem végzi. Ellenben mindenki számon kéri. A más munkát, illetve a mások munkáját is rajta kéri számon. A lelkész sok esetben rákényszerül olyan feladatok elvégzésére is, amihez nem ért, nem is kellene értenie, nem is az a feladata, és mégis! Az ilyen áldatlan állapot miatt kialakult kudarcok sok esetben megint csak a földhöz csapják az embert. Mondjuk például a gyülekezet gazdasági biztonsága érdekében gazdálkodni kezd a lelkész. Nem szereti, nem is ért hozzá, meg azért ott van a fő állása a lelkesítő hivatala és szolgálata. De hozzá kell fogjon, mert mindenféle körülmények úgy alakultak, hogy a földet bérbe nem adhatja, paragon nem hagyhatja, más meg nem akar vele foglalkozni, mert akkor „kikezdi a falu”, hogy neki biztosan „megéri”... S aztán ha kudarcot vall a próbálkozás, megint csak megszólják: „miért fogott bele, ha nem ért hozzá”?

Sok lelkipásztor – azt kell mondanom – jobb esetben pályaelhagyásra és nem alkoholizmusra, öngyilkosságra kényszerít az a fárasztó, sőt fullasztó törekvés, hogy húzza-nyomja, hogy mozgásban tartsa a gyülekezet „szekerét”, pedig a gyülekezet, a közösség érdeke is kellene legyen, hogy egy élő egyház tagja legyen, de ezt senki, vagy oly kevesen érzik igazán fontosnak!

A lelkész igyekszik kedvesnek lenni. Igyekszik szolgálni, és nem akarja, de mégis néha kiszolgál. Igyekszik jól „tálatni” az üzenetet. Igyekszik mindennek a pozitív oldalát megvilágítani. De ha túl kedves, akkor lenéz, kicsit bolondnak is gondolják, de mindenképp kihasználják. Többször csalódik, sőt meg is csömörlik a képmutatástól, amibe néha belekényszerül az „ügy” érdekében. Fáj neki a „szolgatársak” lényegében távolságtartó magatartása – „mi van, hát mindenki ennyire számít, vagy csak már én nem tu-

dom helyesen megítélni az embereket?” – teszi fel a kérdést magában.

De ha sikerül is egy-egy szolgatárssal őszintén beszélgetnie, ráébrednénk, hogy lényegében ugyanazok a kérdéseik, gondjaik, kételyeik és bizonyosságaik.

A lelkipásztori lét nem csak szakma, de az is. A tapasztalat, az évek során alakult egyedi helyzetek, a tapasztaltabbak tanácsai, bizonyos szakmai fogások itt is elengedhetetlenek, ha helyt akarunk állni, ha jó szakemberek akarunk lenni. De kell még ennél sokkal fontosabb: a meggyőződés a szolgálatom céljával kapcsolatban. Nem embereknek, éppen futó trendeknek, divatoknak kell megfelelnem. Jó felismernem, hogy nem kell mindenáron anyagi beruházásokat kezdeményeznem. Nem kell minden áron gyülekezeti kórust vezetnem. A családomra nem kell egyfajta külsőséges életet ráerőltetnem. Mert ha hisznek, élő hitük van, akkor őszintén élük meg velem együtt a hitüket a gyülekezetben.

Folyamatosan tisztában lenni az igényemmel, képességeimmel és Isten akaratával. Arra szánok több időt, amiben jó vagyok, amihez van adottságom, amihez nincs, arra felesleges túl sok időt és energiát pazarolni! Így megkímélhetem magam sok kínládástól és a keserű kudarcoktól. Ha Isten lelkipásztornak rendelt, és én ezzel kapcsolatban minden kétséget kizáróan meg vagyok győződve, nem térek le erről a pályáról.

A pályaelhagyás szűgyen? Felismerése annak, hogy nem bírom az iramot, nem ezt rendelte nekem a Mindenható. Vagy felismerése annak, hogy túl sokat mentem rossz irányba, jobb, ha letérek és megkeresem a helyes irányt. Ehhez is bátorság kell. De a pályán maradni, tudatosan szolgálni, tudatosan odafigyelni, hogy legyen miből erőt meríteni, egymást is figyelembe venni és tudatosan együtt működni a célba érkezés érdekében. Hiszem, hogy ez a jövő! Minden egyéb, amiről fentebb írtam, csak kitérők és a tanulságos múlt.

Igaz ember

Amikor nagypénteken a százados látta Jézus Krisztus halálát, dicsőítette Istent, és így szólt: „Ez az ember valóban igaz volt.” (Lk 23,46-47) Lukács evangélista századosa a látható jelek által tette a kijelentést a meghalt Jézusról.

Mi annak jele, ha valaki „igaz” volt az evangélium értelmében? Ez év áprilisában három éve annak, hogy a nagyszalontai József Ház Idősothonban Elluskát meglátogatta lánya. Kivitte „édesanyját” sétálni a tolószékben, mert szép idő volt. Egy idő múlva kérte, hogy vigye be szobájába lefeküdni, mert nagyon fáradtnak érzi magát. Megölelték egymást. Egy óra múlva vitték az uzsonnát, de Elluska már az öröklét csendes álmát aludta, derűs nyugalommal, másik ágyban levő férje könnyezésének búcsújával. Az otthonban lakókból kimondatlanul is beszédes sóhaj fakadt fel: igaz ember volt.

Arcán állandó mosollyal, mindig vicelődve élte Elluska azt a két évet, amit az otthonban töltött férjével, Borsi Károllyal együtt. Károly bácsi azóta is ott él, pedig választhatta volna egyedül maradása után, hogy gyermekei hazaviszik, hiszen kérelték. Nagyon szeret ott lenni, sőt hálás azért, hogy ott élhet, 80 évesen teljesen megelégedett a mindennapokkal.

– Elluska halála óta – mondja – minden este így fejezem be az imádságom: „Elluska, édesapa, édesanya, bocsássatok meg, ha nem viselkedtem mindig rendesen. Uram, engedj haza országodba engem, ahova előttem eltávozott szeretetimmal találkozhatok, ahogy Krisztus Urunk ígérte.”

Károly bácsi mélyen megélt hitét a mindennapok huncut humora fűszerezi, amikor időm engedi vele beszélgetni.

– Azért tartom féloldadra a fejem, hogy az összes maradék ész egy helyre gyűljön össze és tudjak is – szokta mondani egy-egy beszélgetés kezdetén.

Soha nem unatkozik, mert élénk érdeklődéssel követi nyomon televízióján keresztül, hogy mi történik a nagyvilágban. A különféle történelmi, tudományos, vallási, kulturális, zenei stb. adók lehetősége okán mindig nyitva áll előtte „a világ” és az élet nem bezárulni készülő az idős kor napjaiban, hanem egyre inkább kitágul

– Soha nem gondoltam volna, hogy így „megszentülök” és ennyire komolyan fogok hinni – mondta egy alkalommal, amikor a Szentírás helyeinek, történeteinek, személyeinek történelmi valóságáról beszélgettünk, s az egyik tv csatorna régészeti adóján feltárult a Biblia történeti igazsága.

– Mindig jártunk templomba Elluskával, sőt, mivel ő katolikus volt, egyik héten a katolikus, másik héten a református templomba mentünk. De most, hogy tudományosan is

alátámasztják az Ige hitelességét, mélyebben hiszek, mint valaha gondoltam volna.

Nem lep meg Károly bácsi mélyülő hitcsodálkozása a világ bizonyított isteni valóságára, mert munkás éveiben Nagyváradon az Alumina üzemben dolgozott elektronikusként, az ipari mérőműszerek elektronikus részét javította. Otthoni hobbija is a szerelés volt, egyedülálló, saját összeszerelésű televíziója volt. Most pedig széles képernyős LG tévéjén láthatja, hogyan „szerelte össze” a Mindenható az egész világmindenséget.

Feleségével együtt, aki hajdanán rajztanárnő volt, olyan „igazi” filmekben látható, ketten egyet jelentő idős párt alkottak. Amikor mindketten megszűntek önellátók lenni – mert Elluskánál az Alzheimer- és Parkinson-kór gyógyíthatatlan betegsége, nála pedig egy második agyvérzés maradandó nyomokat hagyott a baloldalon –, hallottak korábban már a József Hárról és kétségtelen volt a döntés, hogy itt szeretnének tovább élni, a család legnagyobb döbbenetére. Gondolkodás nélkül hagyták ott Nagyvárad mozgalmas utcáit, Biharsályi falusi otthonuknak meleg emlékét, a festéshez kikészített felszerelést, és költöztek a nagyszalontai otthon egyik szobájába, ahol már hitük talaján élve tudták, elkezdődött nem csupán egy másik város, de egy másik ország, a mennyek országába való „belegyökerezésük”. Bár igaz, hogy az öreg fát nehéz átültetni, de ha annak gyökerét a hit hajszalerei táplálják Istennél, új, friss hajtások nőnek.

Összetartozásuk egyediségének titka múltjukban rejlett. Egyáltalán nem szokványos módon találkoztak ők – hiszem Isten, elrendelt terve szerint.

– Harminchét évesen hirtelen megözvegyültem – emlékszik vissza Károly bácsi. Feleségem 35-ik születésnapját ünnepeltük egy vasárnap, amikor estére iszonyatos fejfájás nyomán ő hirtelen eszméletlenül összeesett. A mentős orvos megállapította az agyvérzést, és hétfőn délben a kórházból már a haláláról értesítettek. Két lányunk maradt édesanya nélkül, Kati 10, Éva 6 éves volt ak-

kor. Szüleimmel, akik már nyugdíjasok voltak, illetve a húgommal és annak ugyancsak 6 éves lányával, összesen heten laktunk együtt egy 3 szobás tömbház lakásban. A nagymama főzött, s mivel mi dolgoztunk, a nagypapa vitte iskolába a lányokat, s a két egykorú egy osztályba is került. Egy idő múlva a tanítónőnek feltűnt, hogy Éva lányomért soha nem jön az édesanyja. A nagypapától megtudta a szomorú okot, s ekkor gondolt egy merészet. Volt egy kedves fiatal kolléganője, akinek saját lakása volt, de egyedülállóként élt. Addig fűzte a szálakat, míg megismertetett bennünket egymással. Közben már letelt a gyászév is, Elluskának a lányaim is örvendtek, nagyon szerettek vele lenni, sokat rajzoltak, majd kirándultunk együtt. Egy alkalommal Elluska, tanárnőként ment felügyelői kíséreként a lányokkal egy tengerparti táborba, ahonnan hazajövet kérve kérelték, hogy menjen velük haza és maradjon is náluk. Nem ment az épen olyan könnyen, de végül Elluska bevállalta a „Mézga családot”, ahogy neveztem magunkat.

Egy napon Éva lányom azzal állt elémm, hogy Elluskát nem szólíthatják-e Anyunak. Elluska nem tiltakozott ellene, így lett ő nemcsak Anya, de igazi édesanya, mert saját anyjuk sem törődhetett volna velük jobban. Aztán a lányok megnőttek, férjhez mentek, a nagyobbik elment Amerikába, róluk kevés hírt tudok, sajnos gyér a kapcsolatunk. A kisebbik, Éva lányunk viszont még két fiú unokával is megörvendeztetett bennünket, akikkel nagyon sok szép emléket őriztünk. Már ők is nagyfiúk lettek, én pedig mindig örülök a velük való találkozásnak.

Károly bácsi 80. születésnapjára kapott lányáéktól egy laptopot ajándékba, amin tetszés szerint választhatja ki, hogy mikor milyen alkalomra, milyen emléket előidézve hallgatja a komolyzene lélekemelő dallamait, s emlékszik vissza az Elluskával átélt, Filharmóniában meghallgatott előadások megható hangulatára.

A hazudozó sajtó nyomában

Eddig még nem írtak így Németországban. Szokatlan hangvételű, erősen kritikus tartalmú cikk jelent meg az egyik német protestáns web-magazinban ezzel a címmel: „A média egyoldalúan tudósított a menekültekről”.

A mainzi egyetem kutatócsoportja, mely Marcus Maurer kommunikációtudományi szakember vezetésével folytatott összehasonlító kutatást 2015 május-2016 január közötti időszak sajtóanyagai között, eredményeit most publikálta „Auf den Spuren der Lügenpresse”/„A hazudozó sajtó nyomában” címmel.

A MINTAVÉTEL CÉLZOTTJAI

A kutatócsoport arról készített felmérést, hogy a jelzett időszakban a német sajtóban mennyire objektív, kiegyensúlyozott, a tényeknek és a valóságos helyzetnek megfelelő tudósítások, beszámolók, riportok jelentek meg a migránsokról. A kutatás kiterjedt olyan nagy sajtóorgánumokra, mint a Bildzeitung, a Süddeutsche és a Frankfurter Allgemeine Zeitung, a Tagesschau, RTL tévék híradásai. A felmérések adatait a kutatócsoport egybevetette a Migrációs és Menekültügyi Szövetségi Hivatal és a Szövetségi Bűnügyi Hivatal adataival.

SAJÁTÓSSÁGOK, TORZÍTÁSOK, ELLENTMONDÁSOK - KIJÓZANODÁS?

A tanulmány első észrevétele, hogy a menekültstátuszért folyamodóknak fele férfi, jobbra fiatal. 20%-uk nő, 30%-uk kiskorú. A

médiiumok többsége ezt pontosan bemutatta, kivételt a Tagesschau tv híradásai képeztek, melynek híradásaiban „túlreprezentáltak” voltak a nők és a gyermekek.

A változást sok tekintetben a 2016. évi kölni szilveszter éjszaka hozta el. Míg 2015-ben mindössze csak a híradások, tudósítások 2%-a foglalkozott a menekültek bűnelkövetésével, addig ez az adat az emlékezetes szilveszter éjszakai erőszakoskodás után 3-11%-ra ugrott. A tendencia kezdett változni, áthangolódni. A közéleti bűnügyi sajtóanyagok 90%-a már a menekültek által elkövetett

erőszakról és szexuális zaklatásról, rablásról, lopásról kezdett szólni.

Meglepően sokáig rajzolták tendenciózan a képet pozitívre a menekültekről a nagy lapok, köztük a Süddeutsche Zeitung vagy a Frankfurter Allgemeine Zeitung, az ilyen jellegű sajtóanyagok több mint 70%-a kizárólag pozitív hangvételű volt. A Bildzeitung képezte a kivételt, amelyben negatív és pozitív események, cselekmények is egyenlő mértékben nyilvánosságra kerültek. A sajtó minden ága, mind a nyomtatott, mind az elektronikus ebben az időszakban nagyon is ellentmondásos, a valóságot nem tükröző nyomást igyekezett kelteni a menekültekről.

ÉS A LAKOSSÁG?

A lakosság részéről felmerült és gyakran nyilvánosságot is kapott kritika nem volt mindig elfogulatlan. Am egyre élesebben szólaltak meg a kritikus hangok. A kutatók arra a megállapításra jutottak, hogy a jövőbeni hitelessége és elfogadottsága a hírszolgálatoknak és híreknek attól függ, mennyire megbízhatóak a forrásai az újságíróknak, illetve az általuk közölt információk mennyivel kiegyensúlyozottabbak, árnyaltabbak lesznek, mint a szociális média vagy más, privát bulvárlapok, felületek információi.

Úgy tűnik, hogy az eddig a Willkommenskultur-ról elhíresült német nyilvánosság, s a közvélemény gondolkodását, elvárásait és antipátiáit megszólaltató, publikáló német sajtó kezd kijózanodni a politikai elit „lelektültségéből”, egyoldalú menekültpartolásából. Herzlich Willkommen! - végre, mondhatná a józan magyar olvasó, csak eljön Németországban a kijózanodás kora is!

DR. BÉKEFY LAJOS

KERESZTYÉN VAGY KERESZTÉNY?

Magyar kuriózum a kétféle szóváltozat

A római katolikus egyház a keresztény formát használja, a református a keresztyént. A neoprotestáns gyülekezetek pedig teljes öszevisszaságban, hol egyiket, hol másikat. A világi sajtó munkatársai sokszor a katolikus formát tekintik helyesnek és általánosnak. Dr. Csohány János egyháztörténész, a debreceni Hittudományi Egyetem egykori professzorát a két szó közti különbségről kérdeztük.

– Professzor úr, miért van különbség a keresztyén szó használatát illetően, illetve a történelemben meddig vezethető ez vissza?

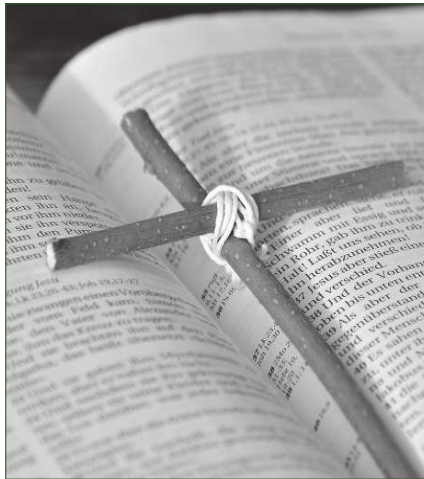
– A keresztyén és keresztény szó között a világon egyedül a magyar nyelvben van különbség. Kuriózumról van szó. Az első forma egy idő óta protestáns szóhasználat, a második a római és a görög katolikus. Így a szó a felekezeti hovatartozás kifejezője. A Magyar Tudományos Akadémia Helyesírási szabálya a római katolikus lakosság statisztikai többségére való tekintettel tette hivatalossá a keresztény alakot, de megengedi a protestáns keresztyén alak használatát is.

Jelenleg nem látszik lehetőség arra, hogy a két szó közül az egyik szabad közmegegyezéssel kizárólagosságra emelkedjék. Türelmet kell tanúsítanunk egymás iránt. Ez a jó értelemben vett pluralitás. Az ősmagyarok sem azt nézték, hogy ki melyik törzsbe tartozik, hanem, hogy magyar. Ez a két szó magyarul hangzik el. A keresztyén szeretettel is ellenkeznek az elnevezés miatti huzakodás. Szükséges azonban, hogy tisztában legyünk a két szó eredetével, jelentésével. Akkor minden hátrányos megkülönböztetés nélkül, de tudatosan használjuk, a saját egyházi, családi tradícióknak megfelelően.

– A protestáns és a katolikus bibliafordításokban milyen formában szerepel a szó?

– Az Újszövetségben azt olvashatjuk az Apostolok Cselekedetei 11. részének 26. versében, hogy a „tanítványokat Antiókiában nevezték először keresztyéneknek.” Az Újszövetség 1967-ben Budapesten, a Szent István Társulat kiadásában megjelent magyarázatos fordításában a fenti idézet így hangzik: „először Antiókiában nevezték el a tanítványokat keresztényeknek”. A magyarázatban viszont azt írja, hogy a keresztyén elnevezés „szórol szóra annyit jelent, mint Krisztus követője, tanítványa, híve.” Ez mutatja, hogy már harminc évvel ezelőtt sem volt semmi különbség a keresztyén szó alapjául szolgáló görög krisztianosz szó katolikus és protestáns értelmezése között. Igen ám, de ez nem volt mindig így.

A krisztianosz a latinban christianus volt. Ebből lett egyes európai nyelvekben krisztján, a szlávban krisztyán. A magyar nyelvbe a

szlávól került be. A szó eleji mássalhangzó torlódást a magyar oldani kényszerült és először a kirisztyán, majd a keresztyén formát honosította meg. Egyes vidékeken a múlt századig élt, vagy talán még él a „Krisztus” forma Jézus méltóságjelzőjének ejtésében, mert a Krisztus szó eleji mássalhangzó torlódását ugyanígy idegennek érezte a helyes magyar nyelvérzék.

A keresztyén szót tehát a keresztyénséget felvett magyarok egyöntetűen használták jó hétszáz évig. Pázmány Péter is, aki igazán jó katolikus volt, mégis keresztyént írt. A Káldi György által elkészített első római katolikus fordítású teljes Biblia címlapján nagybetűkkel olvasható a keresztyén szó. Ezt az ősi szóhasználatot az evangélikusok és reformátusok változatlanul megőrizték.

– A római katolikus testvéreink azonban nem. Mikortól és miért jött létre az eltérő keresztény elnevezés?

– A 18. században hitvitázási céllal kezdték a katolikus papok kereszténynek nevezni és írni magukat. Sok idegen anyanyelvű lévén köztük, a nyelvtudás hiánya is közrejátszott. Bizonyítani egy teljesen helytelen népi szómagyarázattal akarták, hogy az „igazi” egyház tagjainak elnevezése a kereszt szóból ered, ezért keresztény. Egyébként a nyelvújítás korában a keresztyén formát egyesek szlávónak tartották, és ezért helytelenítették.

– Az újprotestáns gyülekezetek általában melyik szóváltozatot használják?

– Az újprotestáns egyházak szóhasználatától függ, hogy mennyire vették figyelembe a hazai protestáns hagyományt. Ha erősen hatott rájuk, akkor keresztyént írnak, ha nem, akkor keresztényt.

FÁBIÁN TIBOR

A szó töve a 'Krisztus' szóra vezethető vissza: a görög Χριστός ([chrisztosz], ahol a [ch] olyan, mint például Bach nevében) szóból ered, melynek eredeti jelentése 'felkent' (azaz olajjal, kri(z) mával felszentelt) – és végső soron azonos eredetű a krém szóval. Az Újszövetség görög szövegében ez a héber מָשִׁיחַ [massia] 'messias' szónak felel meg. Ebből képezték latinból kölcsönzött képzővel a Χριστιανός [chrisztianosz] 'Krisztushoz tartozó' melléknevet (melynek nőnemű, Χριστιανισμός [chrisztianizmus] aljaként közvetlen folytatója a Krisztina név). A képző egyébként valakihez tartozást fejezett ki, például rabszolga névének képzéséhez is ezt használták.

A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára szerint a kereszt(y)én(y) görög szó nem közvetlenül, és nem is latin, olasz vagy német, hanem szláv közvetítéssel került a magyarba. Az ószlávól a magyarba a szó alakja крѣстѣанъ (kb. [krisztjjanu]) alakban kerülhetett: a magyar a szókezdő mássalhangzó-torlódást magánhangzó beszúrásával oldotta fel; az eredetileg második, így már harmadik szótagba kerülő [j] pedig kiesett. Mivel a [t] és a [j] egymás szomszédságába került, [ty] lett belőle: a szó tehát az ősmagyarban [krisztjjan]ként hangozhatott. Az [j]-kből szabályosan [e]-k lettek, az [á] pedig a magánhangzó-harmónia (más néven illeszkedés) hatására [é]-vé vált, így jött létre a [keresztyén] alak – ez tehát az „eredeti” forma, első előfordulásakor, a 14.–15. században is ebben az alakban bukkant fel.

Az első olyan nyelvemlék, melyben már [t], és nem [ty] szerepel a szó belsejében, a 16. századig kell várnunk, ebben az időszakból azonban fennmaradtak olyan alakok is, melyekben a szó belsejében [ty], a végén [ny] van. Csak a 17. században bukkannak fel a szó belsejében [t]-t tartalmazó [ny]-végű formák.

A ty > t változást könnyen megmagyarázhatjuk: a keresztyén szóba a kereszt alakot érezték bele: a kereszt a kereszt(y)én(y)ség fő jelképe, és a szót ehhez tudták kötni. Valójában tehát népetimológiás változásról van szó, azaz a nyelvhasználók „értelmet adtak” egy „értelmetlen” szónak: így jött létre a keresztény. Az n > ny változás valószínűleg spontán módon következett be, mint az Oroszlány városnév, a boszorkány, a járgány, vagy a karácsony esetében, ugyanakkor számolhatunk, azzal is, hogy a keresztény alak közvetlenül a keresztyénből jött létre, ahhoz hasonló módon, ahogyan a zongorista félreüt (ebben az esetben a „lágyság” egy olyan mozzanat, „billentyű” lenne, amelyet a játékos rosszkor üt le.) A keresztyén korábbi előfordulása arra utal, hogy ez közvetlenül a keresztyénből jött létre, az előbb leírthoz hasonló módon, csak itt a játékos „kétszer üti le” az adott billentyűt. Ugyanakkor, ha a nyelvemlékek adatai megtévesztőek, az is lehet, hogy ez az alak a keresztény és a keresztyén keveredéséből született.

Csendesnapokkal kezdték az új félévet a teológusok

A hagyománynak megfelelően félévközi csendesnapokon gyűltek össze a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet tanárai és diákjai, bibliaórákból, érdekes előadásokból, az együtt töltött időből merítve erőt, lendületet az újabb félév kezdesére. A február 15–16-án zajló esemény fő témái ezúttal a konfliktuskezelés, az együtt munkálkodás és az unió voltak.

„Ez egy ősi hagyomány. Vendég előadók érkeznek, és az igei keret is megvan, reggel és este bibliaóra, áhítat, zárásként pedig a megszkott szeretetvendégség, amely jó hangulattal indítja a következő félévet” – foglalta össze a rendezvény lényegét Sógor Árpád ifjúsági lelkipásztor, szervező. Hozzátette: a csendesnapokból merített lendületet látva szorgalmazná, hogy más teológiákhoz hasonlóan tanévkezdéskor és esetleg félévek között is szervezzék meg az eseményt, vagy akár más helyszíneken, kirándulással egybekötve. Az ifjaknak azonban nehéz az érdeklődését felkelteni és lekötöni – mutatott rá a lelkipásztor. „Több éve szervezem, és sajnos nem mindig pozitív élménnyel. Nagyon jó előadók jönnek el, egyes témák kiváló szakértői, és megrendítő azt látni, hogy még ez sem tud kizökkenteni egyeseket a fásultságból, közömbösségből. De próbálok a pohár másik felét látni: sokan részt vesznek, kérdések is megfogalmazódnak, a bátrabbak fel is teszik őket, és ennek örülök.”

Az előadók személyére, témákra a diákságtól érkeznek a javaslatok, amelyeket a tanári kar megvitát, majd kiválasztja a meghívottakat. Az előadások az unitáriusok rendezvényeivel párhuzamosan folynak, az utolsó pedig közös. „A teológusoknak szól mint közösségnek, gyülekezetnek. Áhítatokon, előadásokon, bibliaórákon gyűlünk össze, majd a tanárokkal közös vacsorával zárjuk ezt a másfél napot. Számunkra ez feltöltődés, a közösség gyakorlása” – vallja az egyik résztvevő teológus.

Barnóczki Anita, a Sárospataki Református Teológiai Akadémia tanára a konfliktuskezelésről tartott előadást. Rámutatott: konfliktuskerülő életet élünk, félünk a konfrontációtól, de a konfliktusokat tanulási lehetőségként is lehet értelmezni. A konfliktus maga egy ütközés, amelynek során igények, szándékok, törekvések, érdekek kerülnek szembe egymással, és legtöbbször magunkat látjuk áldozatnak. Ezek az ütközések, akadályozások kibékíthetetlen helyzeteket hoznak létre, viszont amíg a valódi okokat és indítékokat nem fedem fel, addig a megoldást sem találok meg. A „ki a hibás?” gondolkodásmód nem vezet sehova; a „mi történik?” kérdés hozza el a megoldást – hangzott el. Az előadó a továbbiakban a konfliktusok formáit és fajtáit szemléltette, majd kijelentette: a konfliktus körfolyamat, nem fejeződik be magától soha, csak cselekvéssel, megoldással,

saját szerepünk és felelősségünk felismerésével és vállalásával.

Az alkalmat Kovács István egyházkerületi diakóniai előadótanácsos zárta áhítattal. Az 1Kor 2,6–9 alapján elmondta, csupán keresztényen erényekkel, hűséggel, kitartással, ragaszkodással juthatunk közel Isten bölcsességéhez, Jézus szenvedéséhez, megváltásunkhoz.

A rendezvény második napja bibliaórával indult, majd Kányádi György nagygalambfalvi lelkipásztor és Vetési Nándor kántor tartott előadást saját tapasztalataikra alapozva: A kovácsból lett lelkész és a színészből lett kántor együtt munkálkodása a gyülekezetépítésben címmel. A délután folyamán Sógor Csaba lelkipásztor, európai parlamenti képviselő Quo vadis, Európa? címmel beszélt az unióról, az egyház szerepéről, jövőről. A csendesnapot áhítat és szeretetvendégség zárta.

(Berekméri Gabriella, reformatus.ro)

RÉSZVÉNYILVÁNÍTÁS

A Királyhágómelléki Református
Egyházkerület és a Kolozsvári
Protestáns Teológiai Intézet közössége
őszinte részvétét és együttérzését fejezi
ki a gyászoló családnak

KEREKES JÁNOS CSABA

III. éves teológiai hallgató elvesztése
miatti mély fájdalomában.

A BOLDOG FELTÁMADÁS
REMÉNYSÉGE ALATT!

NT. ID. VASS ZOLTÁN
(1928-2019)

Érmihályfalván született 1928. február 17-én, az Érmelléken és Nagyváradon nőtt fel. Gépipari Gimnáziumot végzett, melynek érettségi diplomája egyben mesterlevél is volt. Az 1940-es évek közepén a Budapesti Műszaki Egyetemre járt, de a párizsi békeszerződés után tanulmányait megszakítva, édesanyja kérésére visszatért az Érmellékre abban a reményben, hogy még megmenthetik a család tulajdonát képező érkeserűi birtokot. A kommunizmus uralomra jutásával mindez szertefoszlott. Ezt követően ismét Nagyváradra került, majd 1949-ben felvételt nyert a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetbe, melyen 1953-ban végzett. Ugyanebben az évben vette feleségül a Felsőcsernátonból származó Rakossy Saroltát, aki a Kolozsvári Képzőművészeti Egyetem hallgatója volt, majd egy életen át hű és támogató társa.

Lelkészi szolgálatait a Nagyvárad melletti Hegyközsatar községben kezdte, ahol megszületett első gyermekük, Zoltán. Az 1950-es évek közepén az Apátkeresztúri Református Gyülekezet lelkipásztora lett. Második gyermekük, Enikő a közeli Margittán született, nem sokkal az előtt, hogy Tenkére hívták meg lelkipásztornak, ahol több mint 30 évet szolgált. Szorgalmas emberként soha nem tétlenkedett, Keresztúrbán feleségével együtt foszladozó énekeskönyvek és bibliák újra bekötésével foglalkozott és méhészkedni kezdett, mely utóbbit egész nyugdíjas koráig folytatta. Műszaki tehetségét a harangvillamosítás és a harangöntés

területén kamatoztatta. Tenkéi lelkipásztorként, harangozó hiány miatt kezdett foglalkozni a harangok villamosításával, majd a harangok öntésével, melyek díszítését felesége tervezte. Saját maga által tervezett és kivitelezett öntőműhelyében Tenkén és később Biharpüspökiben harangok tucatjai készültek, pár kilóstól egészen a 700 kilósig. Ezek többségben Erdély területén a református, katolikus, unitárius és ortodox gyülekezetek tagjait hívogatók, de nem egy közülük a szomszédos országokban szólal meg. Vass Zoltán és felesége a nyugdíjas éveket Nagyváradon kezdték élni, majd

az ezredforduló hajnalán áttelepültek Budapestre, hogy lányuk közelében lehessenek. Büszke nagyszülőkként élvezték a család közelségét, szeretetét. Egy évtizede felesége elhunyt, ő pedig aránylag jó egészségben, teljes szellemi frissességben töltötte idős kori éveit. 89 éves korában megkeresztelte első dédunokáját. Kilenvenegyedik születésnapjára készült, amikor egy esést követően a Szent János kórházba került combnyakcsont töréssel. Sikeres operáció után tüdőgyulladásból került vissza a kórházba, ahol már gyengébb egészségi állapotban is a szeretetről beszélt. Névnapija előestéjén lánya és fia jelenlétében a Hegyi Beszéd boldogmondásainak hallgatása közben Teremtője magához szólította. A Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet 1953-as évfolyamának leghosszabb életű, gyémántdiplomás vendiákja volt.

Isten nyugtassa békében a dicsőséges feltámadásig!

Egy barát emlékére

Ilyen volt ő, szorgalmas, dolgozó, ügyes, nem halogatta a dolgait, hanem lelkesen végezte feladatát. Dolgozott, hatással volt környezetére, értéket teremtett családjá és a társadalom számára. Istent és embert tisztelő volt Trifán Laci barátunk.

Önéletrajzában ezt írta: „Egyszer a nyitott iskola ablakán át láttam, amint egy héja körözött a kék égbolton. Szerettem volna megfesteni; de nem a madarat, hanem a repülést.” Így folytatja:

„Életvágányomon bekövetkezett nagy törésen már túl vagyok... és készülök megfesteni a REPÜLÉST.”

Több egyéni kiállítása volt és részt vett minden csoportos tárlaton a Tibor Ernő Galériában. Festményeit így nevezte többek között: Hajnal a régi kertben, Mélység, Fény, Ragyogás, Antik, Orgonasípok, Kakas kukorékolás... mind gyönyörű színek, elvont fogalmak, megáll az ember előtte és gondolkodóvá lesz. Látni benne a fantáziát, a lebegést, a szárnyalást.

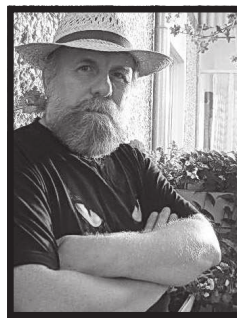
Ő nekünk is nagyon hiányzik, sokat tett a szeretett galériáért, ahol 29 éve szerdánként

találkozunk. Van mindig megbeszélés, ünnepelni való. Jó volt együtt lenni. Bemutató egy perces filmjét, CD-re tett megnyitóinkat, kirándulásainkat, nyári táborban készült együttléteket. A sok kiállítási anyag, zenei, irodalmi estek újságban megjelent cikkek, több katalógusba összegyűjtve bekötött formába, elkészítve az ő munkája. Megmarad az utókor számára.

Úgy ment el, hogy lelke csendben észrevétlenül elrepült. Ez volt a nagy REPÜLÉS. Elszállt közülünk.

Mindnyájan megdöbbenéssel, fájdalommal vettük tudomásul. Biztos jó helyre került.

„Isten áldja drága emlékét.”

TRIFÁN LÁSZLÓ

1955. december 10-én születtem Nagyváradon, egy kőhajtásra az akkori lóvásártól. Amikor felcseperedtem erre a térre jártam lovakat és más állatokat bámulni. Nagybátyám biztatására itt születtem meg első „agy művem” a ZÖLD MEZŐBEN SZÜRKE LÓ, amit őurasága 50 banis summával honorált, akkoriban két ropogós kifli ára volt. Az első iskolai évek legkedvesebb órája, amit mindig izgalommal vártam, az a rajz volt. Tanulni nem szerettem, mégis amikor benőtt a fejem lágya már komolyabb dolgok is elkezdtek érdekelni. Egyszer a nyitott iskola ablakán át láttam amint egy héja körözött a kék égbolton. Szerettem volna megfesteni, de nem a madarat, hanem a repülést.

Komolyabban a '90-es évek elejétől foglalkozom festéssel. Azóta volt 13 egyéni kiállításom. A '96-os úgy érzem már olyan volt, mint a kiforrásban levő bor. Tudom, hogy egyszer majd beérik a zamata is. Csoportos kiállításokon is részt vettem, itthon és az anyaországban. Van néhány képem immitt-amott a világban, és van számtalan a lelkeemben.

Gondolatok a magyar nyelvről (BEFEJEZŐ RÉSZ)

„Gyermekeik fele asdódi nyelven beszélt. Júdai nyelven már nem is tudtak, hanem valamelyik másik nép nyelvén beszéltek.” (Nehémiás 13,24)

Egy Németországban élő nyelvkuató - Lange Irén - forradalmian új nyelvészeti módszerrel vizsgálja napjainkban a magyarság eredetének és kapcsolatainak kérdését. Nem az egyes szavakat, nyelvi elemeket boncolgatja, hanem összességében nézi a magyar nyelv világszemléletét, logikai szerkezetét, lelkiületét, szellemiségét, értékrendjét.

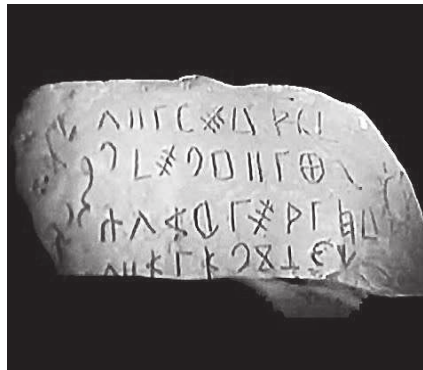
A teljes nyelvi elemzés alapján az alábbi jellegzetességeket találta:

- Lényegre törő közlésmód, a nyilvánvaló-elve: nyelvünk lényegre törő, az egyértelműt mellőzi. A léteigét főszabályként elhagyjuk, jelentését leginkább ragokba építjük. A többes szám ragját a számnevek után elhagyjuk, ezzel is egyszerűsítünk. Az információkat fontossági sorrendben közöljük; például a nevek írásánál először a családnév van, mint ritkább megnevező szó, és csak utána a keresztnév, mint tömeges megjelenésű szó. (Hogy ez mennyire hasznos azt az is mutatja, hogy a nem ezt a sorrendet használó indogermán nyelvek névsorokban, lexikonokban, mégiscsak a magyar elvet alkalmazzák, sőt az informatika területén is – ld. Hungarian notation). Egyedülálló módon mi előbb az évet mondjuk és utána a hónapot és napot. (A legtöbb nyelv nem ennyire gyakorlatias, van is belőle kavardás...). Ha a magyar egy számot mond egyértelmű, hogy a nagyobb egységgel, vagyis a lényeggel kezd: tizenkilenc, negyven-kettő. Ezzel szemben a német az utolsó számmal kezd: „neunzehn”, „zwei und vierzig” ami nehezíti a hallgató adatfeldolgozását vagy az adat lejegyzését, kiváltéppan, ha ezres nagyságrendekről van szó. Nyelvünk belső törvénye, hogy az egyértelmű dolgokat meg sem említjük: legfeljebb különleges esetekben utalunk rá.

- Tulajdonszemlélet: az indogermán haben/have (vagyis „birtokolni”) szó alkalmazása helyett nyelvünk alázatosan nézi azt, amit a Teremtőtől kaptunk. Tudva hogy valójában semmink sincs, csupán kölcsön kaptuk. Az ilyen beállítottság láttán a materialista szemléletű indogermán megzavarodik, hiszen a germán nyelvekben haben/have („birtokolni”) ige nélkül még múlt időt sem lehet kifejezni. Jellemző német szólás: „Hast du was, bist du was”, jelentése: „Ha van valamid, vagy is valaki, azaz nem akárki”. A „Nem a ruha teszi az embert” szólásunkkal ellentétben pedig azt mondja: „A ruha teszi az embert” (Kleider machen Leute).

- Igazságos világszemlélet: a magyar a nemiséget egységesen szemléli; a szavak nemekre való felosztását értelmetlennek tartja. Ezzel szemben a német nyelvben három

nyelvtani nem létezik, melyek néha eltérnek a biológiai nemektől: der Mann=férfi, hím-nemű szó, die Frau=asszony, nőnemű szó, das Mädchen=lány, semlegesnemű szó. A magyar egységként fogja fel, amiből több van (pl. köröm, haj, szőr). A páros szerveket is egységként kezeli, ezzel a dolgok végső célját, biológiai funkcióját ragadja meg, és nem a szemmel látható felületet benyomást. Ezzel szemben az angolok a nadrágot, ollót és a szemüveget is csak többes számban használják.

Elgondolkodtató, hogy mi magyarok nevezzük testünk központi szervét szívnek. Vajon miért? Hiszen közvélekedés szerint a szív pumpálja a vért. A 21. századi orvostudomány megdöbbentő felfedezése, hogy a szív nem pumpálja, hanem szívja a vért és az erekben lévő nyomás miatt kering a vér. Lehet, hogy eleink ezért nevezték a szívet szívnek? Kutatásai során Lange Irén ókori írók szkitákról, szittyákról szóló leírásaira bukkant: „a szkíta ember szerény, érdektelen az anyagi dolgokban. Teljes körűen ésszerű, becsületes, őszinte; a legmesszebbmenőkig következetes. Szókimondó, természete békés; amíg idegenek nem háborgatják saját rendjét: bölcs.” Megállapíthatjuk, hogy ez a leírás hasonlít a magyar jellemvonásokhoz is.

Kemény Ferenc ezt írta a magyar nyelvről: „Például: Iserni Pált Péter. Franciául ezt emígy kell kifejezmem: Il n'est pas vrai que Pierre ne connaisse Paul, car il le connait. /.../ Ezért mondom én, hogy a magyar nyelv úgy illik a gondolatra, mint bőr a testre, míg minden más nyelv csak úgy, mint jól-rosszul szabott ruha.”

Egy részlet Magyar Adorján írásából: „Néhány évvel ezelőtt betegen feküdtem a dubrovnikai (raguzai) kórházban. A többi beteg, tudván, hogy magyar vagyok, néha kérdezte, hogy ezt, vagy amazt, hogy mondják magyarul. Egyszer egy már fennjáró beteg lement a kapuba, mivel ott valami rokona várta, hogy vele beszélhessen. A melletttem fekvő beteg kérdezte: „Hogy mondják magyarul: „On je otisao dola”. Felelém: „Lementem.” Csodálkozva kérdezte ő is, a többi beteg is, miképpen lehetséges, hogy ez magyarul ilyen rövid? Felelém: „Úgy, hogy a magyar nyelv szerkezete oly tökéletes, hogy ezt lehetővé teszi. Hogy e három szótágból

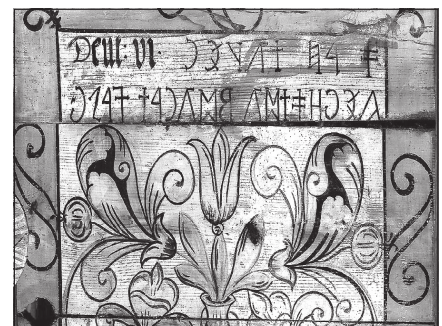
álló rövid szó tökéletesen ugyanazt fejezi ki, mint a szlávban „On je otisao dola”. A németben: „Ich bin hinunter gegangen”. Avagy olaszul: „Sono andato giù”. „Jó, jó – mondták a betegek –, de hát akkor az olyan nyelv, amilyen a magyar, ha rövidebb is, de nagyon nehéz. Ki tud egy ilyen nehéz nyelvet megtanulni?” Feleltem: Természetesen nehezebb. De ez a nyelv fejlettségének jele. Ami fejlett: nehezebb is. Ami kezdetleges: könnyebb. Könnyebb az egyszerűget megtanulni, mint az algebrát. Könnyebb szekeret vezetni, mint repülőgépet. Vagyis: A magyar nyelv az agyvelőtől nagyobb teljesítőképességet követel, mint bármely árja nyelv. /.../ Gondoljuk csak meg a következőket: Szólok a beszédét csaknem feleannyi idő alatt mondhatja el magyarul, mint más nyelven. Magyar szöveget megírni, nyomtatni is csaknem feleannyi idő alatt lehet. A magyar könyv csaknem feleolyan vastag lesz, mint az árja nyelvű./.../ A magyaron kívül bármely nyelven beszélni, írni, nyomtatni: igen nagy idő-, munka- és anyagvesztéssel jár.”

Végül álljon itt ez a négy szóból álló mondat: „Nyelvem határai létem határai”. Ez a négy szavas mondat a németben hárommal több, azaz hét szóból álló lesz: „Die Grenzen meiner Sprache bestimmen meinen Lebensraum”. A románban is hét szavas ugyanez a mondat: „Limitele limbajului meu semnifica limitele lumii mele”. Angolul már tizenegyre nő a szavak száma ugyanebben a mondatban: „The limits of my language means the limits of my world.” A franciában pedig a négy szóból héttel több, azaz tizenegy szó lesz: „Les frontières de ma langue sont les frontières de mon existence.” Tehát a tizenegy szóból hét(!) a „főlöslég” a magyarhoz viszonyítva. Ez nemcsak a magyar nyelv tömörségére világít rá, hanem a ragozó (aglutináló) és a hajlító (flektáló) nyelvek közötti különbségre.

Magyari Lajos fogalmazta meg gyönyörűen a magyar nyelv rokonalanságát Kőrösi Csoma Sándorról szóló versében:

„Beváltatlan álmom minek fájjon?
A tévedésnél igazam erősebb,
nem az a fontos, hogy rokonok -
de testvérek lakják ezt a földet.”

URI IMRE lelkipásztor

Együtt a hatékony református kommunikációról

A hatékony kommunikációval kapcsolatos, tanulságos előadást hallhattak kitűnő közönségépítő programok kíséretében mindazok, akik elérkeztek a Kárpát-medencei református sajtósok találkozójaára Budapestre, az Expo Congress Hotelbe. Tanácskoztak a 10 éves egységes Magyar Református Egyház évfordulós programjairól és a nyári Csillagpont Ifjúsági Találkozóról. Királyhágómelléket Rácz Ervin szatmári lelképásztor és sajtóreferens képviselte.

Kedden délután Adorjáni László kolozsvári lelképásztor, az erdélyi református rádiózás „atyja” osztotta meg igei gondolatait a megjelenő sajtósokkal, melyet a Mózes Második Könyve 24. részének 4. verse alapján mondott el: „Mózes pedig felírta az Úrnak minden beszédét, és felkele reggel és oltárt építette a hegy alatt, és tizenkét oszlopot, az Izráel tizenkét nemzetsége szerint.”

KRISZTUS MEGBOCSÁTÓ SZERETETE AZ OLTÁRUNK

Mi az, ami összetart? Mi az, ami egybeköt? Mi az, ami nemes mozgatója egy családnak, nemzetségnek vagy népnek? Hogyan lehet az Egy fele elmozdulni? – tette fel az áhítat elején a kérdéseket. Családot, nemzetségeket, népet, szétdobáló, tudatosan szétszedő világba sodródtunk bele. Mindenki magáért korszak lett ez. Lassan a közeli családtagok, azaz az 1-es és 2-es számú szülő – akiket nemsokára csak gendonornak fognak nevezni – által alig nevelt, hanem inkább csak eltartott új egyedek sem ismerik egymást. Jobb, ha nem, mert akkor komoly érzelmi megrázkódtatás nélkül lehet a világ bármely sarkában rab-szolgamunkát végezni. Mindezt azért, hogy a szabadság látszatát élvezhesd hétévégen vagy egyszere egy évben néhány hét erejéig.

Ezzel szemben Istennek, az élet alkotójának néhány alapvető használati utasítása van az Igében. Így következnek egymás után: Isten beszéde, oltár Isten hegye alatt, tizenkét oszlop az oltár körül, tizenkét nemzetség. Egy nép az Isten beszéde körül. Úgy, ahogy ezt mondják, teszik az egyházi sajtóban is. Ez a szó hívott életre minket. Oltár nélkül nincs igazi találkozás, egymásra találás. Áldozat és szeretet nélkül csak vád, harag és eltasztás van. Az oltár, a bocsánat old fel. A szeretetből fakadó bocsánat újra összekapcsol Istennel és ember- testvéremmel. Jézus az oltár. Akkor növekedünk meg a szorongatásban is, ha Isten beszédéhez igazodunk, ha közepén Krisztus megbocsátó szeretete az oltárunk, és ha nemzetünkben, nemzetségeinkben erősítjük ezt az Istenhez és egymáshoz való kötődésünket nemzetségről nemzetségre – mondta a lelképásztor.

HATÉKONY KOMMUNIKÁCIÓ A 21. SZÁZADBAN

Dr. Aczél Petra kommunikációkutató, a Budapesti Corvinus Egyetem Magatartástudományi és Kommunikációelméleti Intézet igazgatója előadásában a hatékony kommunikációról szólt. A bennünk, körülöttünk levő zaj miatt a fontos információt nehéz kiszűrni, pedig információs társadalomban élünk. Cél megragadni a figyelmet akkor, amikor átlagosan 8,5 másodperc az az idő, amíg az ember képes intenzíven figyelni. A hosszabb odafigyelés ideje hat perc körüli, és ez az idő egyre csökken, évről évre. Az élménytársadalomban mindent élményként kell átadni. Ehhez kell a kockázat. Ha megkapó az, amit látunk, akkor képesek vagyunk hosszabban odafigyelni.

Az előadó elmondta, hogy valójában kevés információ, hír van, amivel az egész világ foglalkozik. Kevés az eredeti mondanivaló. Ilyen a politikai közbeszéd, a kereskedelmi kommunikáció. Kevés eredeti mondanás van, helyette sok az álinformáció, áltudomány. Előrelátható, hogy az online üzenetek nagy része automatizált lesz.

Van-e üzenetünk, küldetésünk? – gondolkodhattak el a kérdésen a résztvevők, amit röviden meg tudunk fogalmazni. Például: „Jézus a gyógyító” – de így az üzenet nem hívogató. Jobb példa: Van kulcs az életedhez. Van értelme az életednek. Célközönségtől is függ: Van reménység. Jó így élni. Tényként elhangzott az is, hogy van mit javítani az egyház arculatán.

Az emberek médiahasználati szokásainak felvázolása után az egyházi sajtó nehézségeiről elhangzott: a változás gyors, erőforrás hiány van, nem engedjük be a civil szférát, nem tudjuk pontosan mi a célunk, nem eléggé értékelt a médiamunkás, sok a párhuzamosság a médiában, szétszórt a munka és nem célzott.

Kellenek a fontos, nagy témák: születés, halál, esküvő... nincs előnyben az egyházi kommunikálásban, mert nem tud belőlük történetet faragni. Nem merünk sokkoló, legalább bátor üzenettel kilépi, pedig az evangélium botránytörténet! További tanácsok: legyen kiemelés a szövegben, a mondatok ne legyenek 70 karakternél hosszabbak. Fontos, hogy legyenek hőseink, lehetőleg megtérők, merjenek játékot bevinni, kvízt és humort.

10 ÉVES AZ EGYSÉGES REFORMÁTUS EGYHÁZ

Bedekovics Péter református lelkész, a Zsinati Ifjúsági Iroda vezetője a Csillagpont Ifjúsági Találkozóval kapcsolatban kérte a sajtósok segítségét, melynek akárcsak tavalyelőtt, idén is a Debreceni Egyetem Böszörményi úti Campusa ad otthont, július 23 és 27 között. 2019 az Egység éve. Mit várunk a következő 10 évtől, hova szeretnénk eljutni? – vetették fel a kérdést Fekete György és Farkas Zsuzsanna, és szó esett a május 18-i debreceni egységnapról, melyet szintén együttműködve fognak a Kárpát-medencei médiumok beharangozni és leközölni.

Az egység évében a sajtósok közösségben kétség nélkül megélték az egységet.

Presbiteri képzés, negyedik alkalommal, Koltón

Negyedik alkalommal tartottak presbiteri képzést Koltón a Nagybányai Református Egyházmegye presbitereinek. Tar Csaba a Szatmár-Láncos Református Egyházközség presbitere számolt be az eseményről, melyen ismét szép számban voltak jelen.

„Semmiért se aggódjatok, hanem imádságban és könyörgésben mindenkor hálaadással tárjátok fel kéréseiteket Isten előtt. És Isten békessége, mely minden értelmet meghalad, meg fogja őrizni szíveteket és gondolataitokat a Krisztus Jézusban.” (Filippi 4,6-7) Ezen bibliai idézet alapján hirdette nt. Vékony Roland apahegyi lelkipásztor Isten ígéjét Koltón, a negyedik presbiteri képzés megnyitó áhítatán a szép számban megjelent lelkipásztornak, presbiternek és diakónusnak. Igehirdetésében az emberi sík szembeállításával elmondta, hogy az ember imádságában megfogalmazott kérésének Isten örvend és visszhangra, meghallgatásra talál ott a mennyben. Ezért fontos feltárni gondolatainkat az Úr színe előtt, aki tudja, hogy mi lakozik szívünkben. Megőrzi azokat és figyelmünket mindig az igazi értékekre irányítja.

Lakatos Nella szövetségi elnök az ige olvasásának és hallgatásának fontosságára

rosi tanács fontos szerepet játszott az egyházak kormányzásában. A professzor úr ismertette a nagy reformátorok – Luther Márton, Ulrich Zwingli és Kálvin János – álláspontját a presbitériumokról, a lelkészek és presbiterek szerepéről, feladatokról, megválasztási módokról. Kálvin szerint Isten a gyülekezetet megbízta az ige hirdetésével, ami próféta feladat, az egyház kormányzásával, ami királyi feladat és a szegények gondozásával, ami papi feladat. Ezeket négy hivatal tölti be: a lelkipásztor, a tanító, a presbiter és a diakónus. Magyarországon 1617-ben alakult meg

igehirdetéseken vagy egyénileg, a Szentírás olvasása során. Isten fontosnak tartja az üzenet megértését, mert „a hit hallásból van, a hallás pedig Krisztus beszéde által” (Róma 10,17) és hit nélkül nem lehet megérteni a küldött üzenetet. Az ige alkalmat nyújt a tanításra, feddésre, mássá alakításra, engedelmességre, hűségességre, szeretetre, öröme, békességre, igazságra nevel, felkészít a napi munkára. Az igeolvasás váljék személyes üzenetted, mert az ige a jó pásztor hangja, az éltető nedv, ami a szőlővesszőből árad, és az maga Jézus Krisztus. Éljük az Úr ígéjével mindennap! - hívta fel figyelmünket a lelkipásztor.

Fülöp Gábor egyházmegyének zenei előadóinak énektanítása kereké tette a nap képzési munkáját. Köszönetet mondunk az előadóknak a tartalmas előadásokért, ismereteink és tudásunk gyarapításáért!

hívta fel a jelenlevők figyelmét. Köszöntötte a Sárospatakról érkezett professzor urat, dr. Dienes Dénest, Pásztor Gyula lelkipásztort és D. Szabó Dánielt, a MRPSZ tiszteletbeli elnökét és az egyházmegyéből érkezettek.

Egyháztörténeti volt dr. Dienes Dénes professzor úr előadásának a témája, aki bemutatta a presbiteri tisztséget a Biblia, a reformátorok és a magyar református egyház szemszögéből. Beszélt arról, hogyan szerepel a Bibliában a presbiter szó, mi volt a jelentése, milyen feladatokat töltöttek be a presbiterek az egyházban, és bemutatta a papság kialakulásának folyamatát. A reformáció hosszú folyamata változást hozott a presbitériumok életében, amikor a bibliai presbiteri tiszt megkapta az őt megillető helyet, de a vá-

az első presbitérium Pápán, Kanizsai Pálfi János lelkipásztor-esperes szolgálata idején. Erdélyben I. Rákóczi György, Lorántffy Zsuzsanna és Megyesi Pál, a fejedelemszöny udvari papja támogatták a presbitériumok felállítását. A budai zsinat határozata értelmében döntés született arról, hogy a lelkészek és világiak egyenlő arányban képviseltesék magukat az egyházi gyűléseken.

D. Szabó Dániel missziói előadásában beszámolt a Magyarországon működő Wycliffe Bibliafordítók Egyesületének 20. évfordulójának munkálatairól.

Igeolvasás-igértés volt a címe Pásztor Gyula lelkipásztor előadásának. Kiemelte a napi igeolvasás fontosságát, amikor Isten napra szólóan küldi üzenetét a bibliáórakon,

Nagyon elfáradtunk, béke kell, béke!

Orbán Viktor miniszterelnök meghívására érkezett Magyarországra Jusszef Abszi (I. József) melkita görög-katolikus pátriárka és kísérete: Jean Abdo Arbach, Homsz melkita érseke és Nicolas Antiba érsek, Damaszkusz pátriárkai helytartója. Budapesten a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Széchenyi dísztermében tartottak előadást.

A vendégeket Kovács Gábor, az NKE oktatási rektor-helyettese köszöntötte. Azbej Tristan, az üldözött keresztények megsegítéséért és a Hungary Helps Program megvalósításáért felelős államtitkára mondott megnyitóbeszédet, melyben ismertette a program céljait. Hangsúlyozta, hogy a közel-keleti háborús helyzet miatt veszélybe kerültek a nyugati civilizáció gyökerei, ezért kell a segítségnyújtás során az identitás és a misszió szerepére irányítani figyelmünket.

Jusszef Abszi, I. József melkita görög-katolikus pátriárka Identitás és misszió – A Melkita Görög-katolikus Egyház címmel tartott előadást. Elsőként a közösség történetét, identitásának kialakulását ismertette. A Melkita Görög-katolikus Egyház bizánci szertartású, keleti katolikus, önálló jogú részegyház, melynek mintegy másfél millió híve van. Többségük Szíriában és Libanonban él. „Mindig is küzdöttünk a szülőföldünkért, de mindig megtaláltuk a megfelelő eszközöket arra, hogy békében együtt tudjunk élni muszlim és zsidó testvéreinkkel” – összegezte a szíriai közösség múltját I. József, majd a Melkita Görög-katolikus Egyház missziós küldetését mutatta be. Jelenleg a kivándorlás a legsürgetőbb probléma, amit meg kell oldaniuk. „Szeretnénk a szülőföldünkön maradni és ebben segíteni a fiataljainknak” – hangsúlyozta a főpásztor, majd megköszönte a magyar kormány üldözött keresztényeknek nyújtott támogatását. Megrendítőek voltak beszéde zárószavai: „Nagyon elfáradtunk. Béke kell, béke”.

Nicolas Antiba érsek, Damaszkusz pátriárkai helytartója előadásában a jelenlegi helyzetről beszélt. A szíriai háborút követő

kivándorlási hullám nem kíméli a keresztényeket sem, ezért elsődleges feladatuk annak elősegítése, hogy az országban maradjanak. Szegény családokat, özvegyeket, otthonukat elvesztett embereket karolnak fel, lerombolt iskolákat építenek újjá, megszervezik az egészségügyi ellátást, élelmiszert osztanak. Az embargó miatt gondot okoz a lakosság élelmezése, alapvető élelmiszerek hiányoznak, köztük gyermektápszer, sőt, vannak, akik 30 kilométert kénytelenek utazni, hogy kenyérhez jussanak. A háború következményeitől leginkább a fiatalok szenvednek, akik nehezen szabadulnak a gyűlölettől és a mindent átható félelemtől. Az egyházmegye rajtuk kíván segíteni ifjúsági központjaiban, valamint további intézményeket szeretnének létrehozni, ahol pszichológiai segítséget is kaphatnak. „Segítsenek bennünket, hogy a hazánkban maradhassunk; a földünkön, közösségben muszlim testvéreinkkel, nevelhessük a gyermekeket, hogy feldolgozzák a háborút, és ne gyűlöljék társaikat!” – zárta beszédét Nicolas Antiba érsek.

Jean Abdo Arbach, Homsz melkita érseke 2013 óta szolgál a szíriai városban, ahol a háború előtt népes keresztény közösség élt. Bár a város már 2014-ben felszabadult az iszlamisták uralma alól, sok munka áll még előttük. Eddig 120 lakást sikerült felújítani, ahová vissza is térhetett 120 keresztény család. Az egyházmegye 4200 gyermektől gondoskodik ifjúsági központjaiban, 520 szegény család kap élelmiszert, gyógyszert és anyagi támogatást. Munkájukat 360 önkéntes segíti. Az érsekség célja, hogy a Homszból elmenekült keresztény családok hazatérhessenek, ehhez azonban további lakásokat kell újjáépíteni.

„Békét kérünk Istentől. Kérjük, hogy adjon nekünk reményt, hogy minden keresztény család hazatérhessen!” – fogalmazott beszéde végén a homsz melkita érsek.

BÉKEFY LAJOS

KIK AZOK A SZÍRIAI KERESZTYÉNEK?

Szíria mintegy 22 millió lakosának tíz százaléka keresztény. Száz évvel ezelőtt az ország lakosságának fele volt keresztény, húsz évvel ezelőtt már csak húsz százalék. Különböző rítusokhoz tartoznak: a görög melkita, maronita, káld, örmény és szír rítusúak mellett latin rítusúak, azaz római-katolikusok is élnek az országban. A protestáns missziók kis létszámú felekezetei az elmúlt évszázad térítési-címgyűmölcsői, híveik között szintén jobbra külföldi származásúakat találunk.

Szíriába az apostolok korában érkezett a kereszténység, és azóta is folyamatosan jelen van. A hagyomány szerint Szent Péter alapította a helyi egyházat Antiochia központtal, mielőtt Rómába ment volna. Az ősegyház korának egyik legfontosabb központja pedig Damaszkusz volt, a jelenlegi szír főváros, ahol az első közösségek már egy évtizeddel Krisztus feltámadása után megalakultak. Saul a város falaitól néhány kilométernyire találkozott Jézussal.

Az ötödik században a történelmi Szíria keleti területein alakult ki és terjedt el a nesztoriánus, míg nyugaton a monofizita eretnekmozgalom. Az általuk képviselt nézetekhez követők nem pusztán teológiai meggyőződésből, hanem sokkal inkább a konstantinápolyi görög ortodox egyházzal szembeni nemzeti függetlenség igénye miatt ragaszkodtak. A mozgalmakból kialakult egyházak ma is tovább élnek - megteremtve és fenntartva az ország egyedülálló felekezeti sokszínűségét.

A nesztoriánusoknak, akik Jézus két külön természetét hirdetik, saját egyházuk és szír nyelvű liturgiájuk van. Azok, akik közülük elismerik Róma vezetését, de megőrizték saját liturgiájukat, káld egyház néven működnek. Mindkét felekezet hívei főleg Szíria észak-keleti területén, az iraki határ szomszédságában élnek. Krisztusban az isteni természetet dominánsnak nyilvánító monofiziták örökösei az alapítójukról, Jakob Bardairól elnevezett jakobiták, más néven szír ortodoxok.

A monofizita tanok az örmények és a koptok között is elterjedtek. Szíriába több hullámban érkeztek örmények, akik saját liturgiájuk megőrzésével vagy a monofizita tanokat hirdető örmény ortodox, vagy a Rómához megtért örmény katolikus egyház tagjai. A napjainkban főleg észak-nyugaton és a mai Libanonban élő, szintén alapító szentjükről, a negyedik század végén élt Maronról elnevezett maroniták eredetileg a monothelita elképzelés hívei voltak, mely szerint Krisztusban két természet, de csak egy akarat lakozik; 1215-ben azonban ők is csatlakoztak Rómához, megőrizve szír nyelvű liturgiájukat. Ugyanígy tettek a jakobiták közül 1662-ben kiváló (ma szír katolikus egyház néven ismert) közösség tagjai is. Az arab nyelvű liturgiát követő görög-katolikusok, azaz melkiták a legnagyobb lélekszámú görög ortodox egyház tagjai voltak egykoron, majd 1724-ben elfogadták a pápa fennhatóságát. Mára a görög ortodoxok is az arab nyelvet részesítik előnyben liturgiájukban. (*reformatus.hu*)

KÁRPÁTALJAI REFORMÁTUS EGYHÁZ

Gyülekezettörténeti díjátadó Nagyberegen

A keresztyén gyökereit megtagadó Nyugat-Európával ellentétben a kontinens középső és keleti felén élők, Isten kegyelméből, most még üldöztetés nélkül megélhetjük hitünket. Mégis, a kiüresedő templomok, a fogyó gyülekezetek szívszorító valósága része lett a mindennapjainknak.

Hol van már a '90-es évek kárpátaljai ébredésének, zsúfolt templomainak látványa, az Isten megmentő kegyelmét elfogadó sokaságnak a szegénységben is boldog örvendezése?

Ahogy kétezer éven át az volt, úgy ma is nagy kiváltság keresztyén családba születni, hittant tanulni, konfirmálni, már fiatalon gyülekezetbe járni, felnőttként annak terheit hordozni. Döntő fontosságú, hogy gyermekeink hívő óvónők, lelkipásztorok, tanárok hatósugarában nőjenek fel nem csak az egyházi, hanem az állami iskolákban is. Ha gyermekként, fiatalként egy gyülekezet lesz második otthonuk, akkor ezt felnőtt korukban is igénylik, ezt a mintát követik, utódaiknak is ezt közvetítik. Ezért a családoknak, a gyülekezeteknek, az iskoláknak nagy az ebbéli felelőssége. A nemzet megmaradásának egyedüli záloga az Istenhez-tartozás.

Ezekről a gondolatokról vezérelve, Istentől kapott küldetése tudatában hirdette meg Gyülekezettörténeti Pályázatát a Kárpátaljai Református Egyház Tanügyi Bizottsága 2018 őszén a kárpátaljai református líceumok tanulóinak. A felhívásra tizenkét pályamű érkezett.

Dicséret illeti azokat a diákokat, akik a téli vakáció során időt szántak arra, hogy gyülekezetük történetéhez a parókia vagy líceumuk könyvtárában forrásanyag után kutattak, kérdezték lelkipásztorukat, idősebb gyülekezeti tagokat.

Tizenkét ifjú szerző tollából így született tizenkét gyülekezettörténet. A Nagyberegi

Református Líceumból Lefler Edina (11.B) a derceni, Páll László (10.B) a beregrákosi, Ádám Tünde (8. oszt.) az eszényi, Dávid Leonóra (8. oszt.) a mezőgécsei református gyülekezetéről írt. A Péterfalvi Református Líceum diákja, Fancsiki Emília (11.oszt.) a nevetleni, Kotró Emília (11.oszt.) a tiszaujlaki, Biki István (8.oszt.) a forgolányi református gyülekezet történetét dolgozta fel. A Nagydobronyi Református Líceumból Palaticz Mátyás Miklós (11.oszt.) a korláthelmeci, Kis Viktória (10.oszt.) és Szernyi István (10.oszt.) a nagydobronyi, Kosztyu Géza (10.oszt.) a csetfalvi, Turi Bernadett Angéla (9.oszt.) a gáti gyülekezet történetét mutatta be dolgozatában.

A szép munkák sorából kiemeljük Páll László 10. B osztályos nagyberegi diák kitűnő dolgozatát, amely a pályázati kiírás

minden követelményének eleget téve ismereti a reformáció korában kálvini hitre térő Beregrákos gyülekezetének múltját, jelenét, temploma építésének, későbbi javításainak körülményeit, a megmaradt anyakönyvben olvasható lelkipásztori névsort, a református tanítókat, kántorokat, énekkart, a jelenlegi tisztségviselőket, a gyülekezet mostani fogyó állapotát, valamint a maga részvételét a gyülekezeti munkában.

A díjkiosztó ünnepséget 2019. január 29-én a Nagyberegi Református Líceum épületében tartottuk. Az ifjú „egyháztörténészek” munkáját a zsűri tagjai (Kovács András, Gálfi Dezső, Pándy-Szekeres Anna) szóbeli dicsérettel, pénzjutalommal és Wass Albert erdélyi író könyveivel jutalmazták.

Ünnepségünket jelenlétével megtisztelte Nagy Béla főgondnok úr, Horkay László ny. püspök úr, Kacsó Géza, Seres János, Tóth László lelkészigazgatók, Bohut Andrea igazgató asszony, Tóth Csaba és Tóth-Molnár Emőke magyartanárok, Bara Tünde történelem szakos tanár, valamint a helyi diákság lelkes közönsége. Ünnepségünk végén még egy közös élményben lehetett részünk: az iskola épületében együtt néztük meg Balogh Istvánnak, a Nagydobronyi Református Líceum öregdiákjának Bibliai Logók című elgondolkodtató, fejtörős, bibliai jártasságot igénylő, intellektuális, jó humorú kiállítását.

Mindezekért hálát adunk az Úrnak, aki az elmúlt századok üldöztetéseiben gyülekezeteinkre gondot viselt, iskoláinkat megtartotta, az ifjú nemzedékből örállókat elhívni és nevelni akar népünk javára, az Ő szent neve dicsőségére.

PÁNDY-SZEKERES ANNA kárpátaljai tanügyi tanácsos

Poncius Pilátus pecsétgyűrűje

Poncius Pilátus pecsétgyűrűjére ötven évvel ezelőtt bukkantak rá, de csak most sikerült a gyűrűn található feliratot azonosítani.

Poncius Pilátusnak, Júdea római helytartójának a bronzgyűrűjére a Jordán folyó nyugati partjánál, a Betlehem közeli Heródion palotaerődben bukkant rá Gideon Forster régész, a jeruzsálemi Héber Egyetem professzora, nem sokkal a hatnapos háború után (1968-1969).

Csak hogy a gyűrű az évezredek alatt kisé megváltozott, az eredeti bevésett jeleket alig lehetett felismerni. Ezért tartott fél évszázadig, amíg kiderült: nem más, mint Poncius Pilátus volt a tulajdonosa.

A nevet egy speciális kamera segítségével sikerült nemrégiben elolvasni. A görög betűk egy boroskancsót vesznek körül. A latin Pilatus név feltehetőleg annyit jelent, mint „kopasz”, és meglehetősen ritka Izraelben. A kutatók nem is tudnak más Pilátusról, csak az egykori helytartóról, aki a Názáreti Jézus fölött is kimondta a halálos ítéletet. A pecsétgyűrűt feltehetően a napi munkája során használta ő, vagy egyik tisztviselője, vagy akár a bíróság, hogy „aláírja” vele a nevét.

A kor történetírója, Josephus Flavius kevés jót jegyzett fel róla. Pilátus több ízben szükségtelenül kegyetlenkedett és megsértette a zsidók vallási érzékenységét. A vízvezeték építésének költségeit is a jeruzsálemi templom kincstárából fedezte. Az evangéliumokban Jézus perében bíróként kerül elő, az öke-resztény iratok pedig olykor megpróbálják tisztára mosni, még a megtéréséről is tudnak.

Az időszámítás első századában a zsidók állama, mely korábban Nagy Sándor utódainak hellenisztikus birodalmához tartozott, már Róma fennhatósága alatt állt. Ám az értelmiség nyelve a görög volt. Ezért az Újszövetséget, mely Jézus Krisztus életéről szól, görög nyelven írta Márk, Lukács és János evangélista. Poncius Pilátus gyűrűje azon kevés régészeti emlékekhez tartozik, mely ebből a korból fennmaradt, hiszen az elmúlt két évezred szinte folyamatos háborúskodást jelentett azon a földön, ahol Jézus élt és ahol halálra ítélte őt a római helytartó.

A Pilátushoz kötődő első júdeai lelet egy kőmetszettörödék volt, amelyet 1961-ben fedeztek fel Caesarea Maritima kikötőváros amphiteatrúmánál. A Pilátus-kőként ismert leletet a jeruzsálemi Izrael Múzeum őrzi. Most a gyűrű a másik lelet.

Fricska

Egyszer egy fiatal lelkipásztor tanácsot kért egy idős, elismert, jó igehirdető lelkipásztor szolgatársától.

- Tudja, bátyám, az az én nagy küzdelmem, hogy nem olyan jók az igehirdetésem, egyhangúak, laposak, az emberek unják, nem tudok jól prédikálni. Mit lehet itt tenni?
- Szoktál-e elmélkedni az Isten szublimatív végtelen természetén? – kérdezte az idős lelkipásztor.
- Igen, szoktam.
- Szoktál-e elmélkedni az angyalok ter-

mészetének episztemiológiai megfoghatatlanságán és a Lélek preexistens állapotán?

- Igen, szoktam!
- Szoktál-e elmélkedni a lemenő nap utolsó sugarainak a fák levelein képződő harmatcseppeiben való tükröződésének immanens transzcendenciáján?
- Igen, igen, ezeken mindig szoktam elmélkedni – válaszolta az ifjú lelkész.
- No, akkor öcsém, ideje, hogy abba hagyj az álmodozást és kezdj el rendesen készülni a prédikációkra!

HARANGSZÓ

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület gyülekezeti lapja
ISSN 1221-0323

www.facebook.com/harangszo

Szerkesztőbizottság: Békefy Lajos, Fábán Tibor, Ghittea-Szabó József-Levente, Tokár Sándor, Tötös Beáta, Wagner Erik.

Felelős szerkesztő: Visky István. Hírszerkesztő: Tokár Sándor. Tördelőszerkesztő: Petrikó Ildikó.

Szerkesztőség: BH-410202 Nagyvárad, Sulyok István u. 9. sz. Tel.: 0726242824, 0259435386. E-mail: harangszo.ujtag@gmail.com

Honlap: www.krek.ro, www.facebook.com/harangszo, www.harangszo.ujtag.wordpress.com.

Készült a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Szentkereszt Kertész Ábrahám Nyomdájában. Felelős vezető: Wagner Erik.

A lap terjesztése a lelkesítő hivatalokon keresztül történik. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beérkező írásokat rövidített és szerkesztett formában közölje. Meg nem rendelt kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.